

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Voorjaarsnota 2025

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Inleiding.....	5
Actuele ontwikkelingen.....	6
1. Zuiveringsbeheer	7
2. Watersysteembeheer	9
2.1 Gezond water	9
2.1.1 Schoon en gezond water	9
2.1.2 Biodiversiteit	10
2.2 Bodemdaling veenweide.....	11
2.3 Klimaatadaptatie (Toenemende klimaatverandering)	12
2.4 Landelijk Gebied.....	13
2.5 Baggeren	13
2.6 Energie	15
2.7 Waterveiligheid	16
3. Besturen, organiseren en digitaliseren	17
3.1 Digitale transformatie	17
3.2 Weerbaarheid	18
3.2.1 Crisisbeheersing XL	20
3.2.2 Waterveiligheid - Bevers	20
3.3 Verder versterken en professionaliseren organisatie.....	21
4. Financiën.....	22
Inleiding.....	22
4.1 Financieel kader	22
4.1.1 Uitgangspunten.....	22
4.1.2 Financieel kader Totaal HDSR.....	23
4.1.3 Financieel kader Watersysteemheffing.....	26
4.1.4 Financieel kader Zuiveringsheffing	27
4.2 Investeringsprojecten.....	28
4.2.1 Investeringsprojecten.....	28
4.2.2 Schuldomvang.....	32
Bijlagen.....	34
Bijlage 1: Ontwikkelingen nieuw ingezet beleid.....	34
Bijlage 2: Bijzondere ontwikkelingen en binnen het netto kostenniveau van de Begroting 2025 opgelost	35

Bijlage 3: Doorrekening egalisereserves Watersysteemheffing en Zuiveringsheffing	37
Bijlage 4: Meerjarig kader investeringsuitgaven	39

Woord vooraf

Koers houden in een veranderende wereld

We bevinden ons halverwege de bestuursperiode, waarin vijf partijen met verschillende politieke achtergronden samenwerken in het college. In plaats van te focussen op verschillen, ligt de nadruk op gedeelde ambities. Dit sluit aan bij het motto van het coalitieakkoord: *In vertrouwen kan veel*. De voorjaarsnota bouwt voort op de koers die is uitgezet in het Waterbeheerprogramma (WBP) 2022 - 2027: *Stroomopwaarts*. Dit programma vormt de basis voor ons beleid en ambities. In deze nota concretiseren we de plannen voor de komende jaren, waarbij we voortbouwen op eerder ingezette lijnen en behaalde resultaten. De toelichting in deze voorjaarsnota gaat vooral over de nieuwe ontwikkelingen.

Nieuwe uitdagingen en aanpassingen

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo. Klimaatverandering verloopt sneller dan verwacht en nieuwe wet- en regelgeving beïnvloeden de werkzaamheden van het waterschap. Daarnaast zijn geopolitieke en economische ontwikkelingen een onzekere factor. Dit alles vraagt om een wendbare organisatie en een flexibele aanpak. We blijven daarom *stroomopwaarts* werken: proactief betrokken zijn bij ontwikkelingen en samen optrekken met medeoverheden, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Keuzes maken en samenwerken

De combinatie van groeiende opgaven, stijgende kosten en hogere rentes vraagt om scherpe keuzes. Welke taken blijven binnen onze eigen regie? Waar zoeken we externe financiering? Hoe benutten we optimaal onze capaciteit en waar werken we samen met andere partijen? In deze voorjaarsnota schetsen we onze aanpak op deze vraagstukken.

Focus op cruciale thema's

Het waterschap werkt aan een breed scala van opgaven. In deze voorjaarsnota ligt extra focus op enkele belangrijke thema's waar aanvullende inzet nodig is:

- Weerbaarheid – Om kunnen gaan met onverwachte crises en dreigingen.
- Digitale transformatie – Innovaties inzetten voor risicogestuurd, datagedreven en gebiedsgericht waterbeheer.
- Zuiver – Ontwikkelen voor schoon afvalwater.
- Gezond water – Zorgen voor schoon en gezond water voor mens, plant en dier.

Deze voorjaarsnota vormt een belangrijke bouwsteen voor de begroting van 2026, waarin de ambities van het coalitieakkoord verder worden uitgewerkt.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden van HDSR

Inleiding

In een wereld die steeds verandert, is het belangrijk om vooruit te blijven kijken. Om ons bewust te zijn van uitdagingen en kansen en voorbereid te zijn op wat komen gaat, ook financieel. In deze voorjaarsnota richten we ons op de komende vijf jaar. De gedetailleerde planning en bijbehorende financiële implicaties voor 2026 nemen we op in de begroting. De voorjaarsnota kijkt verder vooruit en biedt een overzicht van geplande activiteiten en financiële uitwerking op middellange termijn. De basis voor zowel deze nota als de begroting is reeds ingezet beleid en eerder behaalde resultaten. Met als leidraad het *Waterbeheerprogramma 2022 – 2027: Stroomopwaarts* en de ambities uit eerdere voorjaarsnota's.

Het veranderende werk van het waterschap en de context waarin we werken vraagt om gebiedsgerichte samenwerking, programmatisch werken en adaptief vermogen. Zodat we stroomopwaarts, samen met onze partners, werken aan een veilige en klimaatbestendige leefomgeving. Waarbij we dagelijks bezig zijn met thema's als waterveiligheid, waterkwaliteit, klimaatadaptatie, duurzaamheid, biodiversiteit en dierenwelzijn. Dat doen we zowel in het landelijke als het stedelijke gebied.

We streven naar inclusie en diversiteit en gaan mee in de verdere ontwikkeling van digitalisering. Daarbij is toegankelijkheid voor onze inwoners van groot belang, naast blijvend werken aan privacy en informatiebeveiliging.

De opgaven en ontwikkelingen van het waterschap realiseren we met verantwoord financieel beleid. Waar mogelijk benutten we externe financiering. Belastingopbrengsten bewegen de komende jaren mee met lonen, prijzen en de door het algemeen bestuur en dagelijks bestuur noodzakelijk geachte ontwikkelingen en ambities. Incidentele ontwikkelingen worden zoveel mogelijk gefinancierd vanuit de reserves.

Leeswijzer

De voorjaarsnota begint met extra aandacht voor actuele ontwikkelingen, die op korte en langetermijneffect hebben op het werk van het waterschap. Daarna volgen hoofdstukken over Zuiveringsbeheer en het Watersysteem. We gaan dieper in op ontwikkelingen, activiteiten, de doelen waaraan deze bijdragen en het financiële aspect. Vervolgens volgt een hoofdstuk Besturen, organiseren en digitaliseren met overige ontwikkelingen voor een professioneel en wendbaar waterschap. Ter afsluiting volgt een hoofdstuk over de financiën, uitgesplitst naar uitgangspunten, het financiële kader, investeringsuitgaven en de schuld omvang.

Actuele ontwikkelingen

Sommige ontwikkelingen zien we van ver aankomen, andere ontwikkelingen gaan razendsnel en vragen om adaptief vermogen van de organisatie. In deze voorjaarsnota zijn er vier hoofdontwikkelingen waar we extra bij stil staan: weerbaarheid, digitale transformatie, zuiver en gezond water.

Weerbaarheid

We leven in onzekere tijden. Met wereldwijd toenemende spanningen, grote uitdagingen op geopolitiek vlak, digitale dreigingen en extremen als gevolg van klimaatverandering. Dat vraagt om extra aandacht voor onze weerbaarheid. Dit omvat vele aspecten. Zijn onze kunstwerken, keringen, zuiveringen en systemen voldoende beschermd? Staan we gesteld tegen cyberaanvallen? Wat doen we als we onze kunstwerken en zuiveringen langdurig geen netstroom hebben? Dit zijn opgaven waar HDSR mee aan de slag gaat, zodat vitale processen weerbaar en veerkrachtig worden.

Digitale transformatie

Dat de wereld steeds digitaler wordt, is een gegeven. Ook het waterschap gaat mee in deze ontwikkeling. Steeds meer processen in ons werk worden digitaal aangestuurd of ondersteund. Dat biedt grote kansen, maar brengt ook risico's met zich mee. Kansen zijn er voor meer efficiëntie, snellere en soepelere werkprocessen en automatisering, en daarmee vereenvoudiging van aansturing van onze assets. Risico's zijn er op kwetsbaarheid van systemen of gevoeligheid voor cyberaanvallen. Ook onze digitale toegankelijkheid is een aandachtspunt.

Zuiver

In de *Zuiveringsvisie 2050* schetsen we hoe we omgaan met onze zuiveringen de komende jaren. Bijvoorbeeld als het gaat om beheer en onderhoud. Tegelijkertijd blijven we innoveren: ten behoeve van de waterkwaliteit, om te komen tot een circulaire waterketen en om in de toekomst zo efficiënt en optimaal het afvalwater te kunnen zuiveren. Dat is alles bij elkaar een forse opgave.

Gezond water

Waterkwaliteit blijft één van de speerpunten van het waterschap. In 2027 moeten we voldoen aan de KRW-doelen. Daar zetten we vol op in. Het werken aan gezond water kent vele aspecten: het schoon krijgen en houden van onze watergangen, het verbeteren van de biodiversiteit op en rond het water en het aanpakken van invasieve exoten. Dit werk zal de komende jaren alleen maar toenemen.

Doorlopende ontwikkelingen

Naast bovengenoemde onderwerpen zijn er allerlei belangrijke ontwikkelingen die zijn ingezet in de voorjaarsnota 2024 en begroting 2025:

- Programma Sterke Lekdijk en Dijkverbetering Gekanaliseerde Hollandse IJssel Noord;
- Nieuwbouw RWZI Zeist en Masterplan Nieuwegein;
- Gebiedsgericht werken, UPLG en Uitgangspunten 'water en bodem sturend';
- Klimaatadaptatie, toekomstbestendig watersysteem
- Duurzaamheid en dierenwelzijn
- Toekomstbestendige organisatie

Deze onderwerpen komen terug in de begroting, maar vormen geen apart onderdeel in deze nota.

1. Zuiveringsbeheer

HDSR is verantwoordelijk voor het zuiveren van het afvalwater van circa één miljoen inwoners. Dit doen we doelmatig en efficiënt, maar er is meer nodig. We willen invulling geven aan de laatste maatregelen van de KRW, de recent herziene *Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater* (o.a. medicijnrestenverwijdering), nationale afspraken rondom energie- en klimaatneutraliteit, circulariteit, opvangen van demografische ontwikkelingen, klimaatadaptatie, etc. In combinatie met assets die op het einde van hun levensduur lopen, zorgt dit voor een grote investeringsopgave de komende decennia. Al deze ontwikkelingen zijn benoemd in onze *Zuiveringsvisie 2050* en doorvertaald in het *Strategisch Zuiveringsplan*.

Geplande activiteiten

Om invulling te geven aan de beschreven opgaven willen we in 2026 diverse onderzoeken en pilots doen. Een belangrijke pilot is het implementeren van het continu-korrelslib proces bij rwzi Wijk bij Duurstede. Als dit demonstratie-onderzoek succesvol is, dan kan dit de zuiveringscapaciteit van bestaande rwzi's vergroten. Hierdoor kunnen we, met geringe investering, capaciteitsuitbreiding realiseren met bestaande assets.

In 2026 zijn er extra middelen nodig voor drie onderzoeken en projecten binnen het programma Circulaire Waterketen: nuttige inzet van effluent op Utrechtse Heuvelrug, de *Zuivering van de toekomst* en de samenwerkingsovereenkomst Verdygo, waarin nieuwe modulaire zuiveringsmodules worden ontwikkeld. Het Verdygo concept is een samenwerking van verschillende waterschappen en marktpartijen. De focus is op seriematige geproduceerde gestandaardiseerde modules. Deze aanpak levert een bijdrage aan de toekomstige bouwopgave en draagt bij aan de circulariteit- en duurzaamheidsopgave. De *Zuivering van de toekomst* is een gezamenlijk demo-onderzoek van Stowa en diverse waterschappen om een klimaatneutrale en circulaire zuivering te realiseren.

Om de cyberveiligheid te versterken, wordt de OT-beheerorganisatie uitgebreid met extra personeel voor monitoring en analyse en voorbereiding op het Security Operation Centre (SOC). HDSR logt net netwerkverkeer en levert dit aan het SOC. Het SOC analyseert verdachte activiteiten en stelt beheersmaatregelen voor. Het SOC is een initiatief van 20 waterschappen. Daarnaast worden er extra middelen ingezet voor het datagericht werken, beheer van innovatieve projecten, inclusief contractbeheer en administratieve ondersteuning.

Voor de nieuwe rwzi Zeist is meer personele inzet nodig, omdat de installatie uitgebreider en complexer is. Concreet gaat dit om de Nereda-installatie, celluloseverwijdering en medicijnrestenverwijdering. Maatregelen die genomen worden om aan de scherpere effluenteisen en KRW te voldoen.

Daarnaast zorgen wijzigingen in wet- en regelgeving in België ervoor dat de nulheffing op de verwerking van onze slibstromen per 2025 wordt afgeschaft. Dit leidt tot een directe kostenstijging bij onze verwerker Veolia, die in België een deel van ons slib verwerkt.

Doel

De ambities en doelen van het waterbeheerprogramma zijn in 2022 vertaald naar de *Zuiveringsvisie*, die door het bestuur unaniem is vastgesteld. De *Zuiveringsvisie 2050* is daarmee een concretere verdieping op de doelen van HDSR. Het *Strategisch Zuiveringsplan (2040)* is de *roadmap* die ons helpt om de doelen te realiseren en zo invulling te geven aan het waterbeheerprogramma en bijbehorende doelen en ambities.

Financiën

In deze voorjaarsnota worden financiële middelen gevraagd voor diverse onderzoeken. Tegelijkertijd zijn middelen nodig om te voldoen aan strenger wordende wet- en regelgeving, onder andere de herziene *Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater*.

Kansen en risico's

Als we de verbeteringen voor het zuiveringsbeheer niet inzetten, bestaat het risico dat we niet voldoen aan wet- en regelgeving en compliance (nulheffing slib België, cyberveiligheid en KRW in relatie tot de rwzi Zeist) of bestuurlijke afspraken en intenties (samenwerkingsovereenkomst Verdygo en nuttige inzet effluent Utrechtse Heuvelrug).

Er zijn ook nieuwe onderzoeken en pilots nodig om invulling te geven aan de grote opgaven die op ons afkomen, zoals het gezamenlijk onderzoek naar de *Zuivering van de toekomst* en het demo-onderzoek met continu-korrelslib proces. Met die laatste kunnen we, indien succesvol, grote investeringen op onze zuiveringen (deels) uitstellen.

2. Watersysteembeheer

2.1 Gezond water

2.1.1 Schoon en gezond water

Met de dynamische opgave Gezond water werkt het waterschap aan het verbeteren van de waterkwaliteit en biodiversiteit in de watergangen in ons beheergebied. Hieronder vallen zowel de wettelijke opgave voor de *Kaderrichtlijn Water (KRW)* als onze inzet voor de doelen in het overig water. Onder het overig water valt al het oppervlaktewater dat niet is aangemerkt als KRW-waterlichaam.

De maatregelen van het gezond water programma zijn volop in uitvoering. Daarbovenop zijn in het *Actieplan KRW 2025* acties opgenomen waarmee ons waterschap extra stappen zet om aan de KRW-verplichtingen te voldoen en alles op alles te zetten richting doelbereik. We richten ons daarbij op onze eigen verantwoordelijkheden als waterschap.

Geplande activiteiten

In 2026 zetten we de uitvoering van de geplande maatregelen voort. Conform het *Actieplan* zetten we extra actie op onder andere:

- Grip op stoffen: we pakken door op de resultaten van de (innovatieve) extra monitoring die in 2025 wordt uitgevoerd op de rioolwaterzuiveringen en op gewasbeschermingsmiddelen. Dit omvat onder andere verdere aanpak van indirecte lozingen en bronaanpak.
- Ons beleid en juridisch instrumentarium is KRW-proof: we zetten de vervolgstappen om ons (uitvoerings)beleid en juridisch instrumentarium in lijn met de KRW te brengen en vertalen deze door naar de uitvoering.
- Grip krijgen op de baggeropgave in relatie tot waterkwaliteit: we zetten in op vertalen van de onderzoeksresultaten over de relatie tussen baggeren en waterkwaliteit naar concreet handelingsperspectief. Hiervoor is een wijziging van de uitvoeringsstrategie van het huidige baggerprogramma nodig, waarbij naast waterkwantiteit ook het sturen op waterkwaliteit centraal staat.
- Oplossen vismigratieknelpunt Zuidersluis: we dragen bij aan Rijkswaterstaat voor het vispasseerbaar maken van de Zuidersluis. Dit draagt bij aan het KRW-doel voor vis in het Merwedekanaal, dat momenteel matig scoort.
- Planvorming 2028-2033 en verantwoording 2027: de in 2025 ambtelijk herziene doelen en opgestelde verantwoording doorlopen in 2026 de bestuurlijke besluitvorming en worden opengesteld voor reacties via een inspraakprocedure.
- We spreken het Rijk aan op de verantwoordelijkheid voor het structureel vergoeden van agrarische beheerpakketten (ook na 2029). We nemen deze verantwoordelijkheid niet over door hiervoor op voorhand al extra middelen voor te reserveren.

Doel

De inzet voor de verbetering van de waterkwaliteit en aquatische biodiversiteit draagt bij aan de doelen van de dynamische opgaven gezond water en biodiversiteit:

- Leefbaar water voor mens, dier en plant. Nú en in de toekomst (gezond water).
- Bevorderen van biodiversiteit (duurzaamheid).

Financiële ontwikkelingen

We hebben extra financiële middelen en capaciteit nodig. Hiermee versterken we Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH), krijgen we ons instrumentarium op orde en krijgen we grip op de baggeropgave. Daarnaast is in het *Actieplan KRW* voorgesteld om de financiële middelen voor samenwerking met de agrarische sector en natuurgebieden te verlagen. Ook wordt de overcapaciteit in de begroting op de thema's *samenwerking met gemeenten* en *citizen science* vrijgegeven. Hierdoor kan een deel van de benodigde versterking voor VTH en het instrumentarium worden opgevangen. Voorbehoud is wel dat er in 2025 onderzocht wordt of het daadwerkelijk verlagen van de financiële middelen voor de agrarische sector en natuurgebieden mogelijk is.

Wanneer blijkt dat deze verlaging niet mogelijk is, zal bij de begroting 2026 de teruggave worden teruggedraaid. Voor het investeringskrediet voor vispassages en natuurvriendelijke oevers is met het *Actieplan KRW* besloten om niet te investeren in drie van de voorgenomen vispassages. Uit onderzoek blijkt dat deze drie passages ofwel niet van toegevoegde waarde zijn voor vismigratie, ofwel technisch niet te realiseren zijn. Het niet benutte krediet wordt besteed aan de realisatie van natuurvriendelijke oevers.

2.1.2 Biodiversiteit

HDSR wil het verschil maken op het gebied van biodiversiteit. Door onze reeds lopende initiatieven te intensiveren, is het mogelijk om als HDSR een hoger ambitieniveau op het gebied van biodiversiteit te bewerkstelligen.

In de Voorjaarsnota 2024 zijn middelen gereserveerd tot en met 2027 voor de uitvoering van een actieplan biodiversiteit. De focus van het plan ligt op intensivering van inspanningen op onze eigen assets en waterschapstaken. We verankeren biodiversiteit in ons beleid en zoeken binnen onze projecten actief naar kansen om de biodiversiteit te versterken. Concreet vergroten we het areaal van bloemrijk beheerde dijken, zetten we in op het realiseren van groenblauwe dooradering binnen gebiedsgerichte projecten, versterken we het otternetwerk en verbeteren we kleine landschapselementen.

Met alleen een tijdelijk actieplan gaan we de ambitie niet halen. Herstel en verbetering van biodiversiteit vraagt om continuering van bestaande en het ontwikkelen van nieuwe activiteiten. Om die reden wordt voorgesteld om de inzet en de middelen voor het actieplan vanaf 2028 te continueren. Voor de invulling van de activiteiten vanaf 2028 zal in 2027 een plan aan het college worden voorgelegd.

Geplande activiteiten

De activiteiten in het kader van biodiversiteit zijn gegroepeerd in een vijftal thema's:

- Samen in actie voor biodiversiteit (binnen de organisatie en met gebiedspartners);
- Biodiversiteit in al ons werk (als thema opnemen in beleidsplannen en invasieve exoten aanpakken);
- Levendige watergangen (o.a. opstellen Groenblauwe dooradering);
- Bloemrijke dijken (zowel de Lekdijk als regionale keringen);
- Groene terreinen (toepassen specifieke landschapselementen en monitoring).

Een toelichting van de acties wordt weergegeven in het door het college vastgestelde actieplan (DM2013055). Daarnaast is er ook een uitvoeringsplan (DM1988281) opgesteld; hierin is specifiek beschreven waarop wordt ingezet. De focus van dit actieplan ligt op de periode tot en met 2027. Voor de periode erna wordt te zijner tijd een nieuw plan met maatregelen opgesteld.

Doel

- Bevorderen van biodiversiteit.

Kansen en risico's

Het huidige actieplan biedt concrete kansen voor het bijdragen aan het behalen van de KRW-doelen. Ook vergroot het de leefbaarheid en weerbaarheid van ons beheergebied. Risico's zitten op het vlak van financiën: er is een langdurige inzet nodig. Niet alleen van ons, maar ook van partijen waarmee we samenwerken zoals de provincies. Wat de kansen en risico's zijn vanaf 2028 is op dit moment niet goed aan te geven. Deze worden meegenomen in het tegen die tijd op te stellen biodiversiteitsplan.

2.2 Bodemdaling veenweide

Het programma bodemdaling veenweide richt zich op twee belangrijke lijnen: samenwerking met direct belanghebbende partijen in het landelijk gebied binnen gebiedsprocessen en kennisontwikkeling. Dit gebeurt niet alleen op het gebied van bodemdaling, maar op een integrale manier. De uitgevoerde polderbrede pilots, die samen met inwoners en bedrijven zijn uitgevoerd, leveren resultaat op. HDSR zet in op een integrale aanpak binnen gebiedsprocessen, waardoor de opgave voor de reductie van bodemdaling (50% in 2030) steeds meer landt in deze aanpak.

Geplande activiteiten

Naast de door ons bestuur vrijgemaakte middelen voor de reductie van bodemdaling en broeikasgassen, komen er steeds meer rijks- en provinciale middelen beschikbaar. Voorbeelden hiervan zijn de rijksregeling *Samenwerken in veengebied en overgangsgebieden voor Natura-2000 overgangsgebieden* en de nieuwe GLB-regeling (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid). In de meerjarenbegroting 2026-2029 wordt een deel van de beschikbare middelen voor bodemdaling ingezet voor andere waterschapsopgaven binnen gebiedsprocessen en ons gehele beheergebied. Ondanks het schrappen van het *Nationale Programma Landelijk Gebied* door het kabinet, is een alternatieve aanpak voorgesteld via kamerbrieven. Het rijk wil meer focus door te prioriteren op belangrijke gebiedsopgaven, zoals het veenweidegebied en Natura-2000 gebieden. HDSR maakt extra budget vrij voor de realisatie van Groen Blauwe-dooradering in de (UPLG)gebiedsprocessen, wat bijdraagt aan gezond water en biodiversiteit. Ook worden er pilots uitgevoerd om haalbare en doelmatige oplossingen voor wateroverlast te vinden, die de basis vormen voor een HDSR-brede strategie.

Doel

- Dit programma draagt bij aan de reductie van bodemdaling met 50% in 2030;
- Daarnaast draagt het bij aan de opgaven voor gezond water en biodiversiteit binnen de integrale gebiedsprocessen.

Kansen en risico's

De beschikbare loonsom en overige kosten voor de opgave bodemdaling veenweide worden ingezet in integrale gebiedsprocessen, zowel in het veenweidegebied als in het landelijk gebied binnen ons

hele beheergebied. Gezien de ontwikkelingen in het landelijk gebied zijn er nog veel onzekerheden die mogelijk leiden tot een verschuiving van bedragen. Als er geen extra middelen beschikbaar komen, kunnen we bepaalde kansen niet verzilveren en lopen we risico's bij het behalen van onze doelen.

2.3 Klimaatadaptatie (Toenemende klimaatverandering)

We werken aan een toekomstbestendig watersysteem, in een tijd dat de balans tussen water vasthouden en voorkomen van overlast steeds ingewikkelder wordt. We kunnen maatregelen treffen om overlast te beperken maar we ontkomen er uiteindelijk niet aan om ook een bepaalde mate van overlast te accepteren. Desondanks zetten we ons in om veranderingen in klimaat zo goed mogelijk op te vangen. Maatregelen voor een toekomstbestendig watersysteem richten zich op ruimte voor water creëren in het (hoofd)watersysteem zelf en onze keringen en kunstwerken klimaatbestendig maken. Vanuit het programma klimaatadaptatie is en wordt in 2025 gewerkt aan een ambitie en aanpak. Willen we op gelijke voet doorgaan met dezelfde mate van risico, dan vraagt dat om een verhoging van de inspanning en het benodigde budget. Willen we ook gesteld staan voor het toenemend aantal extremen, dan is een grotere inspanning nodig.

Er is een grove doorkijk gemaakt van te nemen maatregelen en de daarvoor benodigde financiën. We voorzien voor de komende zeven jaar geen nieuwe grote investeringsmaatregelen voor wateraanvoer, zoals KWA+ (Klimaatbestendige Wateraanvoer) of inlaatgemaal Kromme Rijn.

Geplande activiteiten

Het programma klimaatadaptatie werkt regulier aan het stimuleren van waterbesparing, het beter vasthouden van water, het ontwikkelen van modelscenario's en het onderzoeken van verbeteringen voor een klimaatbestendige leefomgeving. Daarnaast voorzien we de volgende investeringen:

- Maatregelen om te voldoen aan normen wateroverlast;
- Bijdragen aan watervasthoud-/bergingsgebieden in combinatie met (UPLG) gebiedsprocessen;
- Watersysteemmaatregelen gericht op aan- en afvoeroptimalisatie. Zoals een spuifunctie op de Oude Sluis;
- Assets klimaatbestendig maken, met onderdelen die bestand zijn tegen hitte en niet uitvallen bij wateroverlast.

Doel

- Gebieden zijn waterrobuust en klimaatbestendig;
- Het regionale watersysteem is toekomstbestendig (o.a. voldoen aan normen wateroverlast);
- Grondwaterbeheer is toekomst-bestendig.

Financiële Ontwikkeling

Vanuit het beschikbare programmabudget is de komende jaren ruimte voor onderzoeken en planstudies. Voor de uitvoering van klimaatadaptatieve maatregelen is nu nog geen krediet beschikbaar. We voorzien structurele investeringskosten (vanaf 2027) om het watersysteem minder kwetsbaar voor klimaatextremen te maken en daardoor schade te beperken. Ook als we ervoor kiezen om het huidige serviceniveau te kunnen vasthouden.

2.4 Landelijk Gebied

Met de *Koersnotitie Nationaal programma Landelijk gebied HDSR* heeft het waterschap ingezet op voortzetting van de integrale aanpak en in samenwerking met het gebied uitvoeren wat er kan, ondanks de onzekerheden. Wij blijven daarmee doorgaan, ook nu het NPLG door het kabinet is stopgezet, omdat het nog steeds nodig en mogelijk is om de wateropgaven te integreren. De provincie Utrecht gaat door met het verder uitwerken van een *Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG)*, Zuid-Holland doet dat niet. Beide provincies gaan wel door met de opgestarte gebiedsprocessen, waarvoor per deelgebied gebiedsagenda's worden vastgesteld. En we zoeken elkaar op bij de uitvoering van de maatregelpakketten, waarin ook veel watermaatregelen zitten.

Geplande activiteiten

- Vanuit de beleidsafdeling (Ontwikkeling, Strategie en Advies) wordt bijgedragen aan het opstellen van het provinciale beleid en de gebiedsagenda's voor het landelijk gebied. Dit doen we via gebiedsgericht werken binnen de organisatie;
- Vanuit de programma's gezond water, klimaatadaptatie, bodemdaling en duurzaamheid, de beheerafdeling en het ingenieursbureau wordt bijgedragen aan de uitvoering van de maatregelpakketten;
- Als er bij de gebiedsprocessen landelijk gebied meekoppelkansen voor de wateropgaven ontstaan spelen we daarop in.

Doel

Met het integreren van de wateropgaven in het (provinciale) beleid en gebiedsagenda's voor het landelijk gebied en het uitvoeren van de maatregelenpakketten dragen we bij aan de doelen van de programma's gezond water, klimaatadaptatie, bodemdaling en duurzaamheid:

- Leefbaar water voor mens, dier en plant. Nú en in de toekomst (gezond water)
- Watersysteem en regionale waterkeringen zijn op orde (klimaatadaptatie)
- Gebieden zijn waterrobuust en klimaatbestendig (klimaatadaptatie en bodemdaling)
- Bodemdaling en uitstoot broeikasgassen veenweidegebied is beperkt (bodemdaling)
- Bevorderen van biodiversiteit (duurzaamheid)

Financiële ontwikkeling

- De middelen voor de maatregelpakketten zijn door het rijk toegekend. Voor de watermaatregelen in het beheergebied van HDSR is circa € 20.000.000 beschikbaar. Het waterschap maakt samenwerkingsovereenkomsten voor het uitvoeren van de watermaatregelen, waarin ook financiële afspraken worden gemaakt. Indien nodig kan gebruik gemaakt worden van het *revolving fund*;
- Voor het inspelen op meekoppelkansen in de gebiedsprocessen wordt een financiële reservering gedaan in de meerjarenraming. Voor 2026 kan hiervoor mogelijk al gebruik gemaakt worden voor wateropgaven in het Kromme Rijn Linielandschap;
- De nieuwe structurele middelen voor agrarisch natuurbeheer starten vanaf 2027. In de eerste jaren kunnen hieruit ook investeringen worden gefinancierd. De precieze inzet is nog niet duidelijk.

2.5 Baggeren

Baggeren is een primaire taak van ons waterschap. Het draagt bij aan efficiënter aan- en afvoer van water en helpt de waterkwaliteit en de ecologie te verbeteren (KRW). Een achterstand in het

baggeren heeft een negatieve impact op de waterkwaliteit en ecologie door onvoldoende waterdiepte, onvoldoende doorstroming en uitloging van nutriënten en verontreinigingen.

Het GOP baggeren is ooit begonnen als een (achterstands)opgave van ruim € 110.000.000,-. Op basis van cyclisch baggeren is deze opgave gerealiseerd en gecontinueerd in de periode van 2015 tot 2020. In 2020 is de uitvoering nagenoeg stilgevallen, met name door interne capaciteitsproblemen en PFAS-problematiek. Vanaf 2021 is een IPM-team GOP baggeren aangesteld om de opgave in goede banen te leiden.

Er is een flinke achterstand in de baggeropgave ontstaan door:

- Achterstand van vóór 2020;
- Prijsstijgingen zijn niet voldoende doorgerekend;
- Het innovatieve planningsysteem wat scherpere voorspellingen zou moeten maken voor baggeren, had meer opstarttijd dan voorzien nodig.

Vanaf 2026 wordt een structurele verhoging van de dotatie gevraagd en in 2028 nogmaals een herijking om ervoor te zorgen dat:

- dat de baggerachterstand niet verder oploopt;
- er voldoende tijd is om een stabiele baggeropgave te krijgen (KRW, toetsing wateroverlast en omgevingsbetrokkenheid), zodat de legger op orde is;
- er voldoende voorbereidingstijd is voor toekomstige baggerprojecten, inclusief het garanderen van capaciteit;
- de lastenverzwaring stapsgewijs kan worden doorgevoerd;

Met het idee om in de voorjaarsnota 2027 opnieuw de dotatie te herijken en eventueel te besluiten of een verhoging van de dotatie er structureel nodig is voor na 2028.

Geplande activiteiten

In het kader van baggeren zijn de volgende activiteiten gepland:

- Via de voorjaarsnota 2025 wordt een hogere dotatie gevraagd zodat niet nóg meer achterstand wordt opgebouwd in het baggeren;
- Als toekomstige kostenbesparing onderzoeken we momenteel de mogelijkheid om in een versneld tempo de legger op orde brengen waardoor we beogen doelmatig te baggeren, de baggeropgave te verkleinen en de werkwijze te vereenvoudigen;
- Daarnaast worden in 2025 en 2026 meer kostenbesparende opties verder verkend. Vervolgens wordt aan het AB gevraagd te besluiten om de kansrijkste opties toe te passen.

Doel

Baggeren draagt bij aan de volgende doelen:

- Leefbaar water voor mens, dier en plant en bevorderen van biodiversiteit;
- Gebieden zijn waterrobuust en klimaatbestendig;

Financiële ontwikkeling

Om in het watersysteem de achterstand niet verder op te laten lopen, is verhoging van de dotatie noodzakelijk. De voorgestelde verhoging van de dotatie past binnen de huidige capaciteit van het baggersteam. In de voorjaarsnota 2025 wordt een jaarlijkse, structurele extra dotatie gevraagd.

2.6 Energie

Energie was voorheen altijd ruim voor handen, maar is inmiddels steeds vaker schaars aan het worden. HDSR heeft te maken met de toenemende energievraag en zitten we als waterschap midden in de energietransitie. Hierbij gaan we meer elektriciteit verbruiken, minder aardgas stoken en meer biogas produceren. Ook helpen we de regio met warmte uit oppervlakte- en afvalwater. HDSR wil energieneutraal worden met eigen opwek in een tijd dat netcongestie is afgekondigd voor de komende jaren. Daarnaast wil het waterschap dat bedrijven die wij contracteren projecten conform de *routekaart emissieloos* realiseren.

Netcongestie is een groot risico voor het uitvoeren van onze wettelijke taken en iets waar we ons op zullen moeten voorbereiden. We hebben het onder andere over:

1. Het regelmatig overschrijden van ons contractvermogen;
2. Het wel kunnen bouwen van toekomstige projecten (medicijnresten, cellulose), maar niet operationeel kunnen krijgen (concreet: voor de MRV Woerden is de stroomaansluiting niet geregeld).

In de voorjaarsnota onderscheiden we enerzijds de energievraagstukken die bij de verbruikende afdelingen en thema's horen (Zuiveringsbeheer, Watersysteembeheer en Besturen, organiseren en digitaliseren) en anderzijds overkoepelende vraagstukken als visievorming, organisatie en calamiteiten.

Activiteiten

Vragen die in 2025 beantwoord worden zijn:

- Hoe zorgen we dat we voldoende kennis en kunde beschikbaar hebben om de energievraagstukken op te pakken: hoe organiseren we energie?
- Hoe halen we de komende jaren onze doelen als er onvoldoende stroom is om de nieuwe installaties te bouwen en te laten draaien?
- Waar is onze bedrijfsvoering kwetsbaar voor energie uitval?
- Hoe vergroten we onze weerbaarheid tegen uitval van stroom?
- Hoe ziet onze energiestrategie eruit?

Het thema *Energie* gaat over ontwikkelingen/vraagstukken, die nu niet of nauwelijks onderdeel zijn van reguliere exploitatie en investeringen. Daarom wordt een aanvraag gedaan voor extra capaciteit ten behoeve van het organiseren van het thema *Energie*. Tevens is er financiering nodig voor het opstellen van een energievisie, inclusief uitwerking en voor preventieve maatregelen als het gaat om de crisisorganisatie en weerbaarheid.

Doel

De noodzakelijke ontwikkelingen op dit thema dragen bij aan de continuïteit van de primaire processen van het waterschap. Daarnaast worden de ontwikkelingen in de energietransitie ingezet om de weerbaarheid te verhogen. Onder andere op de volgende doelen uit het Waterbeheerprogramma:

- Bijdrage leveren aan duurzaamheid en schoon en gezond water door het zuiveren van afvalwater;
- Verkleinen CO₂-voetafdruk waterschap;
- Circulair materiaalgebruik;
- Watersysteem en regionale waterkeringen zijn op orde;

- Toekomstbestendig regionaal watersysteem;
- Het bieden van bescherming tegen overstromingen.

Financiële ontwikkeling

Voor het doorontwikkelingen van het thema energie en het opstellen van een energievisie, worden financiële middelen aangevraagd. Daarnaast worden er op het thema *Energie* kosten gemaakt die worden gedekt vanuit de begrotingen voor Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer. Ook zullen er kosten gemaakt gaan worden voor nog vast te stellen projecten.

2.7 Waterveiligheid

Waterveiligheid is een opgave waar veel tijd en financiële middelen heen gaan. Met partners werkt het waterschap aan een waterveilige leef- en werkomgeving. Dit komt vooral tot uitdrukking in de dynamische opgave op onze enige primaire waterkering, de Lekdijk. Het programma Sterke Lekdijk is één onze grootste ontwikkelopgaven. Via separate besluitnota's wordt het algemeen bestuur geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering en de financiële consequenties daarvan. HDSR draagt niet alle kosten van deze dijkversterkingsprojecten. Deze worden grotendeels gefinancierd vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Via de solidariteitsbijdragen worden de middelen het HWBP deels door alle waterschappen opgebracht.

Andere relevante ontwikkelingen worden in het hoofdstuk Besturen, organiseren en digitaliseren onder de paragrafen 3.2.1 en 3.2.2 nader toegelicht.

Financiële ontwikkeling

In de afgelopen periode is de financiering van het HWBP onderzocht. Aanleiding hiervoor was het landelijke beeld waaruit bleek dat de opgave voor waterveiligheid groter is. De uitvoeringskosten zijn hoger. Dit komt door gestegen kosten van onder andere grondstoffen, energie en personeel. In december 2024 hebben de waterschappen ingestemd met het in totaal € 1,25 miljard extra inleggen in het Deltafonds voor de jaren 2030 t/m 2036. Een evenredige verdeling over deze jaren komt gemiddeld uit op ongeveer € 180 miljoen (prijspeil 2023) extra totale bijdrage voor de waterschappen. Deze totale bijdrage wordt gesplitst in € 135 miljoen solidariteitsbijdragen en € 45 miljoen projectgebonden bijdragen. Ten opzichte van de bestaande meerjarenraming van de solidariteitsbijdragen betekent dit voor HDSR een extra verhoging van ongeveer € 8,7 miljoen vanaf 2030, het laatste jaar van de periode die deze voorjaarsnota beschouwt.

3. Besturen, organiseren en digitaliseren

3.1 Digitale transformatie

De wereld verandert in rap tempo. Externe ontwikkelingen maken het werken aan veilige dijken en voldoende en schoon water steeds complexer. Denk daarbij bijvoorbeeld aan klimaatverandering, de toegenomen digitale dreiging door geopolitieke spanningen en meer cybercriminaliteit, een veranderende arbeidsmarkt en een mondigere en kritische maatschappij. Tegelijkertijd bieden kunstmatige intelligentie en andere digitale ontwikkelingen veel kansen voor onze sector. De samenleving verwacht dat we die digitale ontwikkelingen benutten om onze taken efficiënt uit te voeren en voor een soepele interactie met onze omgeving.

Aan de ene kant vragen deze ontwikkelingen om het vergroten van onze digitale weerbaarheid en het beperken van digitale risico's. Aan de ander kant dwingen ze ons om de nieuwe kansen van digitale technologie te benutten. Daarmee kunnen we ons werk slimmer doen met de beschikbare mensen en middelen, en met onze samenwerkingspartners. Denk aan toepassingen voor bijvoorbeeld het vroegtijdige signaleren van vreemde stoffen via data-analyse, het slim aansturen van rioolwaterzuiveringen en real-time controle over het watersysteem.

Om nieuwe kansen van digitale technologie en data te benutten en onze digitale weerbaarheid te vergroten, is meer nodig dan alleen de juiste technologie en kwalitatief goede data. We hebben ook de juiste kennis, vaardigheden en houding nodig. Daarnaast zijn passende processen belangrijk, net als structureel tijd en ruimte om te werken aan verbetering en verandering. Met de dynamische opgave *Digitale Transformatie* werken we hieraan. Zo worden we een weerbare, lerende en wendbare organisatie, die digitale technologie en data veilig en doelmatig inzet om onze maatschappelijke doelen te bereiken.

Geplande activiteiten

We vergroten de digitale weerbaarheid op verschillende manieren:

- We verbeteren de technische veiligheid van onze procesautomatisering, door objectclassificatie (kwetsbaarheidsanalyse) op procesaansturing van zuiveringen, gemalen en stuwen;
- We vergroten de digitale weerbaarheid van waterbeheer en zuiver door de inzet te vergroten op betere datakwaliteit en stuurinformatie zodat problemen sneller worden gesignaleerd en beheer effectiever wordt;
- We verbeteren de betrouwbaarheid van ons applicatielandschap, door de status van elke applicatie inzichtelijk te maken en vervolgens een verbeterplan op te stellen voor meer grip en controle;
- We zorgen ervoor dat onze informatie duurzaam toegankelijk is, door werkprocessen aan te passen gericht op toegankelijkheid, vindbaarheid en gebruiksgemak;
- We verbeteren de digitale dienstverlening, door een dienstverleningsconcept te ontwikkelen, door te zorgen dat onze websites toegankelijk zijn voor iedereen en door te voldoen aan wet- en regelgeving.

We versnellen datagedreven werken en digitaal innoveren:

- We benutten in 2026 kansen en vanaf 2027 werken wij met extra inzet aan het ontwikkelen van datagedreven werken en digitaal innoveren;
- We gaan meer datagedreven werken, door het vergroten van capaciteit voor het ontwikkelen van nieuwe informatieproducten gebaseerd op interne en externe databronnen;
- We verslimmen onze werkprocessen en manieren van samenwerken door centrale coördinatie bij optimalisatie inclusief het verkennen van passende digitale verbeteringen;
- We gaan meer structureel digitaal innoveren, door interne coördinatie en door in verbinding met het *Ontwikkelthema Waterschappen* in samenwerking met het Waterschapshuis.

Doel

De doelen zijn vastgelegd in de bestuurlijke *Visie op de digitale transformatie* van HDSR. Deze doelen zijn in lijn met veranderende wet- en regelgeving, het coalitieakkoord, de Vaarkaat *Digitaal op koers* van de Unie van Waterschappen en het rapport van de rekenkamercommissie over de digitale dienstverlening van HDSR. Naast de geplande activiteiten in deze voorjaarsnota wordt er al in verschillende snelheden gewerkt aan negen thema's. Met de hierboven beschreven inzet werken we aan de volgende thema's en doelen:

Digitale weerbaarheid

- Betrouwbare & schaalbare infrastructuur;
- Beheerst & betrouwbaar applicatielandschap;
- Informatiebeveiliging & privacy;
- Duurzame & toegankelijke informatie;
- Digitale dienstverlening.

Digitaal samenwerken en leren en Slimme digitale werkprocessen

- Optimale productiviteit medewerkers;
- Efficiënte en betrouwbare digitale processen;
- Efficiënte en betrouwbare sturing;
- Procesgericht werken.

Innoveren

- Digitale innovaties ten behoeve van werkprocessen van het waterschap.

Kansen en risico's

Digitale transformatie vraagt om extra middelen en leidt op termijn tot minder meerkosten. Door deze inzet kunnen we risico's beheersen, relevant blijven als overheid en zijn we beter voorbereid op de uitdagingen van de 21ste eeuw.

3.2 Weerbaarheid

De Rijksoverheid waarschuwt inwoners en organisaties voor de dreigingen vanuit binnen- en buitenland. Minister Van Weel (Veiligheid & Justitie) en minister Brekelmans (Defensie) hebben op 6 december 2024 een kamerbrief gestuurd met als belangrijkste boodschap dat de internationale veiligheidssituatie de afgelopen jaren sterk is verslechterd en dat dit heel Nederland raakt. De tijd waarin Nederland zich niet of nauwelijks zorgen hoefde te maken over de weerbaarheid van de maatschappij, is voorbij. Het is geen oorlog maar ook geen vrede en het is noodzakelijk om de civiele

paraatheid te versterken. Met het verhogen van onze weerbaarheid staan we beter gesteld voor fysieke of hybride conflicten.

Weerbaarder worden vraagt extra inzet. Door nu in te zetten op een combinatie van preventieve maatregelen, samenwerking en innovatie, kan Nederland de weerbaarheid van het waterbeheer tegen dreigingen vergroten. Een breed gedragen aanpak is cruciaal om zowel technologische als fysieke uitdagingen het hoofd te bieden. HDSR heeft veel verantwoordelijkheden en kan verwachten dat er verstoringen gaan ontstaan. Dit kan leiden tot schade, overlast en chaos.

Voor onze inwoners en eigen collega's is het belangrijk om onze vitale processen weerbaar in te richten. De kennis van de risico's en weerbare maatregelen moet versterkt worden. Dit vraagt afstemming en samenwerking tussen alle afdelingen en leren van andere organisaties en landen.

Geplande activiteiten

- Creëren van een reservering voor weerbaarheid zodat indien nodig snel kan worden gehandeld;
- Verkenning van risico's en mogelijke maatregelen;
- Aanschaf van middelen om onze weerbaarheid te vergroten;
- Inrichting van een calamiteitenloods voor dijkbewaking.

Doel

- Weerbare organisatie voor zowel fysieke als hybride dreigingen;
- Bedrijfscontinuïteit zoveel mogelijk gegarandeerd.

Financiële ontwikkeling

Voor het ontwikkelen van fysieke en digitale weerbaarheid worden in deze voorjaarsnota financiële middelen aangevraagd. Daarmee kan de basis op orde worden gebracht en waar nodig versterking plaatsvinden.

Kansen en risico's

Door in te zetten op extra weerbaarheid, staat HDSR gesteld voor de uitdagingen die op ons afkomen. Door zo goed mogelijk voorbereid te zijn, personeel op te leiden en de benodigde middelen in huis te hebben, doen we wat we kunnen om met de uitdagingen van de toekomst om te gaan. Zetten we hier niet extra op in, dan lopen we het risico om te worden overvallen door mogelijke gebeurtenissen. Langdurige stroomuitval, een hybride aanval of een actie gericht tegen vitale infrastructuur kan zonder goede voorbereiding en preventie leiden tot grootschalige schade en langdurige impact.

Risicoduiding kwetsbaarheid gemaal IJmuiden

De kans op uitval en/of verminderde afvoer van dit gemaal neemt toe. Renovatie en uitbreiding van het gemaal duurt zeker 9 jaar. In de tussentijd neemt hierdoor het risico op wateroverlast in ons gebied toe. HDSR en andere waterschappen kunnen dit niet opvangen. Er zijn dan ook geen financiële beheersmaatregelen in onze begroting voorzien. Wel bereiden wij ons via de Crisisorganisatie en participatie in het regionaal slim watermanagement voor op extreme wateroverlastsituaties.

3.2.1 Crisisbeheersing XL

Overall om ons heen zien we een toename van watergerelateerde crises. Met enorm veel gevolgen voor mensen en infrastructuur. Uitval van belangrijke infrastructuur voor maanden, zo niet jaren. Het is niet meer de vraag of, maar wanneer een grote crisis ook HDSR gaat raken.

We zijn in november 2023 gestart met het doorontwikkelen van crisisbeheersing naar Crisisbeheersing XL (CB XL). Dit was nodig en urgent. In 2024 is hiermee begonnen en in 2025 wordt dit volgens schema verder uitgerold. Daarmee werkt HDSR aan weerbaarheid. Dit zetten we door en we beoefenen en trainen met enige regelmaat deze CB XL. Dit betekent dat we voor crisisbeheersing het vorig jaar toegekende extra budget en de abonnementen fte's willen voortzetten.

Geplande activiteiten

- Doorontwikkeling Crisisbeheersing XL;
- Opleiden, Trainen, Oefenen van verschillende crisissituaties.

Doel

- Optimaal voorbereid zijn op de crisis van morgen.

3.2.2 Waterveiligheid - Bevers

De bever is een Europees beschermde diersoort die zich in hoog tempo door Nederland verspreidt. Het aantal bevers in het beheergebied van HDSR neemt toe. De schatting is dat er momenteel 60 tot 100 bevers in ons gebied zitten. De bevers concentreren zich vooralsnog rond de primaire kering de Lekdijk. De verwachting is dat de dieren zich in toenemende mate ook in de regionale en lokale wateren van ons beheergebied zullen vestigen. Ondanks de waarde voor de biodiversiteit, vormt de bever een risico voor de waterveiligheid. Het dier kan grote, lange gangen naar en in de dijk graven die lastig detecteerbaar zijn. Hierdoor zijn nieuwe uitdagingen en taken ontstaan voor de water- en keringenbeheer.

Geplande activiteiten

Ons doel is duurzaam samenleven met de bever. Daarom plannen we de volgende activiteiten:

- Monitoren: waar zitten de bevers?
- Inspecteren: wat doen ze daar?
- Lokaal graverij-werende maatregelen voor dagelijkse situatie treffen (preventieve bescherming van onze waterkeringen). Hierbij zorgen we voor zo min mogelijk verstoring van het leefgebied.

We willen monitoren en inspecteren langs de primaire, maar ook regionale en overige keringen. Zo houden we zicht op de ontwikkeling van de populatie en het leefgebied. Het treffen van graverij-werende maatregelen gebeurt vooralsnog op locaties waar de primaire kering bij normale waterstanden risico loopt op graverij door een bever.

Doel

Bevers en beveractiviteit vallen onder de volgende doelen:

- Waterveiligheid – bieden van bescherming tegen overstromingen;
- Biodiversiteit – bevorderen van biodiversiteit.

Financiële ontwikkeling

Voor de geplande activiteiten omtrent bevers zijn extra middelen nodig. Exploitatiekosten zijn circa € 264.000 per jaar (2fte) vanaf 2026. Investing betreft circa € 6 mln. over de periode 2026 - 2031.

3.3 Verder versterken en professionaliseren organisatie

Het is voor ons waterschap van belang dat we continu blijven investeren in de mensen die werken aan de opgaves waar het waterschap voor staat. Niet alleen die opgaves (nieuwe opgaven én reguliere dienstverlening/traditionele taken) zijn groot en worden complexer, ook de omgeving waarbinnen de opgaves gerealiseerd moeten worden zijn ingewikkelder geworden. Dit komt door de toename van nieuwe en verfijndere regelgeving, de druk om fouten en risico's uit te sluiten en benodigde afstemming met stakeholders. Van de overheid wordt (weer) verwacht dat zij met oplossingen komt, inhoudelijk en sturend, waar dat eerder meer bij markt en samenleving lag.

Geplande activiteiten

- HDSR moet kennis uitbreiden over energietransitie en andersoortige innovaties. Vakmanschap blijft een belangrijke pijler voor het goed kunnen uitvoeren van de waterschapstaken. Hierin is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd. Dit is mede zichtbaar door de schielsprong die de omvang van de organisatie formatief gemaakt heeft;
- De komende jaren moeten we een balans vinden in omvang van de organisatie en specifiek benodigde kennis. Door periodiek een strategische personeelsplanning te maken, kan hier op worden geanticipeerd.

Doel

- In control zijn op de opgaves binnen de wettelijke en door algemeen bestuur vastgestelde kaders;
- In kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen zodat we toekomst bestendig zijn;
- Deskundigheid vergroten.

Financiële ontwikkeling

- Naast behoud van vakkennis moet er ook aandacht blijven voor generiek ambtelijke competenties en politiek-bestuurlijke sensitiviteit. De toename van de complexiteit en het aantal opgaves alsmede de groei van de organisatie in de afgelopen jaren, maakt dat investeren in ondersteunende functies noodzakelijk is. Hierbij gaat het erom dat er voldoende kennis en kunde is op het vlak van juridische zaken, fiscaliteiten en bestuursondersteuning, als mede de uitvoering van de Wet Open Overheid;
- Om voldoende capaciteit te borgen om in control te blijven is een kleine uitbreiding voor de bedrijfskundigen als voor de project- en businesscontrol.

Kansen en risico's

De ontwikkelingen dragen bij aan het zijn en blijven van een betrouwbare overheid.

4. Financiën

Inleiding

Bij het uitvoeren van het inhoudelijke beleid voeren we een verantwoord financieel beleid. Waar mogelijk benutten we externe financiering. Daarin is een belangrijk uitgangspunt om incidentele dekking zoveel mogelijk in te zetten voor incidentele kosten. Voor de komende begrotingsjaren bewegen belastingopbrengsten mee met inflatiecorrectie voor lonen en prijzen maar groeit de begroting ook door andere autonome ontwikkelingen. Ook benutten we de beschikbare beleidsruimte voor aanvullende ambities en nieuwe ontwikkelingen. Verder wordt zorgvuldig bekeken of de inzet van egalisereserves in de langetermijnplanning past en welke kostenontwikkelingen structureel zijn. Begrijpelijkerwijs kunnen structurele ontwikkelingen niet altijd uit de egalisereserve gedekt worden; de inzet van deze reserve is incidenteel van aard. Vanuit het oogpunt van kostendekkendheid verschuift de dekking geleidelijk meer naar de belastingopbrengsten.

4.1 Financieel kader

Via de Voorjaarsnota 2025 stelt het algemeen bestuur het financieel kader vast voor de uitwerking van de meerjarenbegroting van 2026 en verder. Dat geldt voor het niveau van de netto kosten, de dekking van de netto kosten en voor de investeringsuitgaven. Bij de uitwerking van de begroting van 2026 worden actuele gegevens verwerkt en kunnen, indien nodig, bijstellingen worden gedaan; zowel naar boven als naar beneden. Dit om voor 2026 een begroting, en bijbehorende belastingtarieven, vast te stellen die zo dicht mogelijk aansluiten bij de actuele situatie. In deze paragraaf wordt het financieel kader voor de netto kosten en de dekking daarvan toegelicht. In eerste instantie op hoofdlijnen voor geheel HDSR en vervolgens meer specifiek voor de watersysteem- en zuiveringsheffing. Eerst worden de uitgangspunten toegelicht.

4.1.1 Uitgangspunten

De bedragen in onze meerjarenbegroting worden deels beïnvloed door factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen. Een voorbeeld hiervan is de verhoging van de begrotingsposten om de exogene prijsstijgingen op te vangen (indexering).

Indexering

Voor de indexering houden we in de voorjaarsnota normaliter de cijfers van het Centraal Planbureau (CPB) aan. Omdat er in april echter een principeakkoord voor de cao van 2025 en 2026 is bereikt, hanteren we voor de personeelskosten voor die jaren de percentages die uit dat akkoord kunnen worden berekend. Voor 2026 is in die berekening de consumenten prijsindex geheel 2025 volgens het CPB opgenomen. Voor 2027 en verder hanteren we ook voor de personeelskosten de cijfers van het CPB. In het financieel kader is voor de periode 2026 – 2030 dan ook met onderstaande indexering van de personeelskosten en overige kosten en opbrengsten rekening gehouden.

Indexering	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Personeelskosten volgens cao	4,3%	3,7%	-	-	-	-
Personeelskosten volgens CPB	-	-	5,1%	4,2%	4,5%	4,0%
Overige kosten en opbrengsten	2,9%	2,1%	2,2%	2,2%	2,3%	2,2%

Bronnen : Onderhandelingsakkoord cao Waterschappen (april 2025)

Midden Lange Termijn raming CBP, peildatum februari 2025, voor 2030 is het gemiddelde over 2026-2029 aangehouden

Bovenstaande percentages hebben invloed op afzonderlijke onderdelen van de begroting. Bij de doorrekening van de indexering voor de overige kosten is de solidariteitsbijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) buiten beschouwing gelaten.

Voor kapitaallasten, de kosten van rente en afschrijvingen, passen we géén indexering toe maar rekenen we met actuele rentepercentages voor nieuwe leningen. Daarvoor rekenen we op dit moment met een rente van 3,25% tegenover 3,5% die bij het opstellen van de begroting van 2025 werd gehanteerd. Afschrijvingslasten worden doorgerekend op basis van actuele inschattingen van activeringsmomenten en eventuele bijstelling van de omvang van de investeringsuitgaven per project.

In het huidige instabiele economische klimaat bestaat er over indexeringspercentages veel onzekerheid. Bij het opstellen van de begroting van 2026 verwerken we de op dat moment actuele ramingen van het CPB. Dat geldt ook voor het rentepercentage voor nieuwe leningen.

Energieprijzen

De energiekosten voor 2026 zijn in de normale indexering van de overige kosten meegenomen. Bij het opstellen van de Begroting 2026 worden de energiekosten op basis van de op dat moment actuele marktprijzen opnieuw berekend.

Solidariteitsbijdrage HWBP

De solidariteitsbijdragen voor het HWBP, die in de meerjarenraming van deze voorjaarsnota zijn verwerkt, zijn gebaseerd op de laatste opgave van 18 maart 2025. Daarbij zijn de jaarlijkse bedragen omgerekend naar het prijspeil van het betreffende jaar. Voor 2026 komt deze bijdrage uit op € 8,7 miljoen en ligt daarmee ongeveer op hetzelfde niveau als in 2025. Voor 2027 doet zich een eenmalige daling tot € 7,7 miljoen voor, om in 2028 en 2029 respectievelijk tot € 9,9 en € 10,9 miljoen te stijgen. Vanaf 2030 stijgt de bijdrage, inclusief ons aandeel in de extra financiering voor 2030-2036, € 19,7 miljoen. Het aandeel van de solidariteitsbijdrage HWBP in de totale netto kosten van de watersysteemheffing stijgt daarmee van 8,7% in 2025 tot 14,0% in 2030. Deze hogere kosten zijn in de meerjarenraming van de watersysteemheffing verwerkt in de categorie Bijzondere ontwikkelingen en werken (op termijn) door in hogere benodigde belastingopbrengsten.

4.1.2 Financieel kader Totaal HDSR

In het financieel kader dat deze voorjaarsnota stelt voor de uitwerking van de Begroting 2026 zijn verschillende categorieën ontwikkelingen verwerkt, die leiden tot kostenstijgingen ten opzichte van het begrotingsjaar 2025. Onderstaand worden de verschillende categorieën van nieuwe ontwikkelingen kort toegelicht:

- *Categorie 1: Gemiddeld gewogen indexering.* Deze wordt berekend door de indexcijfers van het CPB voor loonvoet overheid (2,0%) en materiële overheidsconsumptie (imoc, 2,1%) te vermenigvuldigen met de begrote netto personeelskosten en de begrote netto overige kosten en opbrengsten;
- *Categorie 2: Nieuwe beleidsmatige ontwikkelingen.* Deze categorie bevat ontwikkelingen waarvoor extra inzet van middelen voor het realiseren van bestuurlijke ambities nodig is.
- *Categorie 3: Bijzondere ontwikkelingen.* Onder deze categorie vallen ontwikkelingen die zich voordoen maar waar geen beleidsmatige keuze aan ten grondslag ligt. Deze ontwikkelingen vragen echter wel om extra middelen om te voorkomen dat het realiseren van bestuurlijke doelstellingen in gevaar komt. Een voorbeeld hiervan is dat er maatregelen getroffen moeten worden voor het waarborgen van energievoorziening in het kader van de problemen die

ontstaan door de overbelasting van het elektriciteitsnet. Andere voorbeelden zijn de ontwikkeling van de solidariteitsbijdrage HWBP en de kostenstijging van de baggeropgave.

- Categorie 4: Autonome ontwikkelingen. Naast de indexering stijgen de kosten jaarlijks nog door een aantal andere oorzaken zonder dat daar specifieke ontwikkelingen of nieuwe beleidsmatige keuzes aan ten grondslag liggen. Dit zijn veelal doorwerkingen van eerder gemaakte keuzes, zowel met betrekking tot exploitatie als investeringen. Voorbeelden hiervan zijn hogere rente- en afschrijvingslasten die voortkomen uit afgeronde investeringsprojecten.

Door alle autonome ontwikkelingen (categorie 1 en categorie 4), de doorwerking van reeds ingezet beleid en de voorgenomen investeringsuitgaven, door te rekenen volgt dat de (netto) kosten stijgen met 4,1 % tot € 186,387 miljoen. De overige 4,2% van de groei van de kosten vloeit voort uit nieuw ingezet beleid en bijzondere ontwikkelingen.

Deze kostenstijgingen moeten worden gedekt uit egalisereserves of belastingopbrengsten. De laatste stijgen in totaal 8,3% ten opzichte van de belastingopbrengsten van 2025. Voor de dekking van de begrote netto kosten is als uitgangspunt gehanteerd dat de inzet van de egalisereserves, ten behoeve van een gelijkmatige ontwikkeling van de belastingtarieven, in 10 jaar wordt afgebouwd. Uitgangspunt is daarbij dat deze reserves zich na 10 jaar niet onder de bovengrens van de bandbreedte bevinden. Voor de watersysteemheffing hanteren we als bovengrens 10% en voor de zuiveringsheffing 5%.

In onderstaande tabel is de opbouw van het netto kostenniveau en de daarbij horende belastingopbrengsten en mutaties van egalisereserves voor de komende jaren weergegeven.

Financieel kader Totaal HDSR	Begroting 2025	VOORJAARSNOTA 2025				
		2026	2027	2028	2029	2030
Netto kosten begroting basis	178.969	178.969	178.969	178.969	178.969	178.969
Indexering		3.890	8.897	13.562	18.711	23.515
Nieuw ingezet beleid		3.414	4.907	5.311	5.311	5.311
Bijzondere ontwikkelingen		3.937	2.624	4.512	5.512	14.312
Autonome ontwikkelingen		3.528	7.993	17.601	19.117	18.195
Totale netto kosten	178.969	193.738	203.390	219.956	227.621	240.303
<i>jaarlijkse ontwikkeling netto kosten</i>	<i>7,0%</i>	<i>8,3%</i>	<i>5,0%</i>	<i>8,1%</i>	<i>3,5%</i>	<i>5,6%</i>
Belastingopbrengsten	170.727	184.946	195.575	213.117	221.759	235.418
<i>jaarlijkse ontwikkeling belastingopbrengsten</i>	<i>8,5%</i>	<i>8,3%</i>	<i>5,7%</i>	<i>9,0%</i>	<i>4,1%</i>	<i>6,2%</i>
Resultaat (mutatie egalisereserve)	-8.242	-8.792	-7.816	-6.839	-5.862	-4.885

(bedragen x € 1.000)

Technische uitleg tabel

In bovenstaande tabel is het financieel kader voor 2026 tot en met 2030 voor geheel HDSR weergegeven. Het uitgangspunt daarbij vormen de netto kosten van het begrotingsjaar 2025 uit de Begroting 2025. Daarbij worden in de volgende vier regels alle ontwikkelingen verwerkt. Deze regels zijn cumulatief. Zo bevat de € 23,515 miljoen indexering in 2030 het totaal van de indexeringen van 2026 tot en met 2030 omdat dit bedrag wordt opgeteld bij de begrote netto kosten van 2025.

Indexering

Op basis van de cijfers van het CPB en het principeakkoord voor de cao is de indexering voor personeels- en overige kosten en opbrengsten voor 2026 doorgerekend. Omdat de huidige percentages van het CPB en de cao ook 2025 hoger zijn dan in de begroting van de 2025 is verwerkt zijn, is ook daarvoor een correctie doorgevoerd. In totaal bedraagt de indexering voor 2025 en 2026 € 3,890 miljoen. Voor 2027 en verder zijn ook de CPB-percentages toegepast. Bij het opstellen van de begroting worden de op dat moment actuele indexeringspercentages toegepast.

Nieuw ingezet beleid

In deze voorjaarsnota is ook nieuw beleid verwerkt. Inhoudelijk zijn de nieuwe ontwikkelingen, waarvoor middelen aan het financieel kader zijn toegevoegd, toegelicht onder de programma's. In bijlage 1 een overzicht van de alle verwerkte nieuwe ontwikkelingen opgenomen. Deze tellen op tot de regel 'Totaal nieuw ingezet beleid' het financieel kader. In het kader van 'nieuw voor oud' zijn ook de middelen voor het huidige beleid onder de loep genomen. Nieuwe ontwikkelingen zijn dan ook (deels) binnen de het niveau van de netto kosten van de begroting van 2025 opgevangen. Hiervan is in bijlage 2 een overzicht opgenomen.

Voor geheel HDSR bedraagt de verhoging voor deze nieuwe ontwikkelingen voor het begrotingsjaar 2026 € 3,414 miljoen. Dat is 2,0% van de belastingopbrengsten van 2025 die de coalitie voor nieuw beleid als maximum heeft gesteld. Behoudens een aantal incidentele posten werken de meeste ontwikkelingen meerjarig door. Hoewel de scope van deze voorjaarsnota nadrukkelijk verder reikt dan het eerstvolgende begrotingsjaar 2026 zijn er weinig nieuwe ontwikkelingen opgenomen die pas na 2026 om extra middelen vragen. Naar verwachting komen deze pas de volgende voorjaarsnota's in beeld.

Bijzondere ontwikkelingen

In het financieel kader voor heel HDSR is voor 2026 € 3,937 miljoen opgenomen voor Bijzondere ontwikkelingen. Deze kenmerken zich doordat er feitelijk geen beleidsmatige keuze aan ten grondslag ligt. Voorbeelden van dergelijke ontwikkelingen zijn de € 2,5 miljoen extra kosten die zijn opgevoerd voor het baggeren en de (incidentele) € 0,5 miljoen voor de slibkosten rwzi's. Voor het baggeren is geen intensivering verwerkt. De kosten zijn, door ontwikkelingen op de markt voor zowel de uitvoering van het baggeren zelf als het afvoeren van het baggerslib, fors gestegen. Voor de verwerking van het slib van het afvalwater stijgen de kosten door verandering van wet- en regelgeving in België. In bijlage 2 is hiervan een specificatie opgenomen.

Autonome ontwikkelingen

Ook in eerdere voorjaarsnota's en begrotingen zijn besluiten genomen die doorwerken in het meerjarig kader van deze voorjaarsnota. Dat geldt vooral voor de stijging van de kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten) die worden veroorzaakt de afronding van investeringsprojecten van de laatste jaren.

Een andere doorwerking van reeds ingezet beleid betreft de wijze waarop nieuw personeel in de begroting van 2025 is verwerkt. In de Begroting 2025 is het uitgangspunt aangehouden dat nieuw personeel gemiddeld per 1 april 2025 in dienst zou zijn. Daardoor is in de begroting van 2025 voor deze nieuwe medewerkers 9 maanden salaris opgenomen. Voor de begroting van 2026 gaan we er vanuit dat deze medewerkers gedurende 2025 in dienst treden zodat de salariskosten voor deze medewerkers volledig meelopen in 2026.

Belastingopbrengsten

Samen met de inzet van de egalisatiereserves vormen de belastingopbrengsten de dekking van de netto kosten. Voor de belastingopbrengsten is steeds het saldo van de netto kosten en de mogelijke (aflopende) inzet van de egalisatiereserves als uitgangspunt gehanteerd. Voor 2026 is de verhoging van de belastingopbrengsten 8,3%. Dit is het gemiddelde van de belastingopbrengsten voor de watersysteem- en de zuiveringsheffing van respectievelijk 10,0% en 6,2%. Deze voorjaarsnota stelt het financieel kader voor de netto kosten. Vanuit het oogpunt van betaalbaarheid wordt daarvan ook een doorrekening gemaakt naar belastingopbrengsten en inzet van egalisatiereserves. De definitieve,

politieke afweging over de dekking van de netto kosten wordt echter pas bij de begroting gemaakt. Dan worden de exacte begrote belastingopbrengsten en mutaties van de egalisatiereserves door het algemeen bestuur vastgesteld. De belastingopbrengsten leiden weer tot de belastingtarieven die met de belastingverordeningen worden vastgesteld.

Resultaat (mutatie egalisatiereserve)

Bij de begrotingen van 2024 en 2025 heeft het algemeen bestuur besloten om omvangrijke bestemmingsreserves ten gunste van de egalisatiereserves vrij te laten vallen. Aan de kant van de zuiveringsheffing waren dit de reserves voor de rwzi Utrecht en de sloopkosten van de rwzi's Maarssebroek en Utrecht. De bestemmingsreserve van de GHJ viel grotendeels ten gunste van de egalisatiereserve van de watersysteemheffing vrij. Daardoor is er in beide egalisatiereserves ruimte om de belastingtarieven door inzet ervan meerjarig te dempen.

Voor beide egalisatiereserves is meerjarige doorkijk gemaakt om te beoordelen welke bedragen daaruit de komende jaren kunnen worden ingezet om kosten te dekken. In bijlage 3 zijn hiervan overzichten opgenomen. Bij de berekeningen is rekening gehouden met een ondergrens van deze reserves in 2034 en is als uitgangspunt gehanteerd dat de inzet jaarlijks gelijkmatig terugloopt zodat in 2035 volledige netto kosten zonder inzet van reserves met belastingopbrengsten worden gedekt. De totale inzet van de egalisatiereserves bedraagt in deze voorjaarsnota voor 2026 € 8,792 miljoen en deze loopt terug tot € 4,885 miljoen in 2030.

4.1.3 Financieel kader Watersysteemheffing

In onderstaande tabel is het financieel kader voor de Watersysteemheffing weergegeven. Dit is inclusief de toegerekende kosten van het programma Besturen, Organiseren en Digitaliseren.

Financieel kader Watersysteemheffing	Begroting 2025	VOORJAARSNOTA 2025				
		2026	2027	2028	2029	2030
Netto kosten begroting basis	100.145	100.145	100.145	100.145	100.145	100.145
Indexering		2.407	5.495	8.332	11.478	14.394
Nieuw ingezet beleid		2.028	2.501	2.746	2.746	2.746
Bijzondere ontwikkelingen		2.960	2.061	4.092	5.092	13.892
Autonome ontwikkelingen		2.905	5.305	7.569	9.223	9.678
Totale netto kosten VJN 2025	100.145	110.445	115.506	122.885	128.685	140.855
<i>jaarlijkse ontwikkeling netto kosten</i>	<i>8,0%</i>	<i>10,3%</i>	<i>4,6%</i>	<i>6,4%</i>	<i>4,7%</i>	<i>9,5%</i>
Belastingopbrengsten	95.556	105.092	110.748	118.721	125.116	137.881
<i>jaarlijkse ontwikkeling belastingopbrengsten</i>	<i>6,9%</i>	<i>10,0%</i>	<i>5,4%</i>	<i>7,2%</i>	<i>5,4%</i>	<i>10,2%</i>
Resultaat (mutatie egalisatiereserve)	-4.589	-5.353	-4.758	-4.163	-3.569	-2.974

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De netto kosten van de watersysteemheffing stijgen in 2026 ten opzichte van de begroting van 2025 met 10,3%. Voor de eerstvolgende jaren na 2026 zijn deze stijgingen kleiner maar in 2030 is deze, door de groei van de solidariteitsbijdrage HWBP, weer groter: 9,5%. Om de totale netto kosten in 2026 te dekken is, vanuit de meerjarige doorrekening, een onttrekking aan de egalisatiereserves (zie bijlage 3) mogelijk van € 5,353 miljoen. Daardoor komt de verhoging van de belastingopbrengsten voor 2026 uit op 10,0%. Na 2026 stijgen de netto kosten minder sterk. Ondanks een aflopende inzet van de egalisatiereserves zijn de stijgingen van de benodigde belastingopbrengsten dan ook lager dan in 2026. In 2030 lopende deze, door de grotere stijging van de kosten, weer op.

4.1.4 Financieel kader Zuiveringsheffing

In onderstaande tabel is het financieel kader voor de Zuiveringsheffing weergegeven. Dit is inclusief de toegerekende kosten van het programma Besturen, Organiseren en Digitaliseren.

Financieel kader Zuiveringsheffing	Begroting 2025	VOORJAARSNOTA 2025				
		2026	2027	2028	2029	2030
Netto kosten begroting basis	78.824	78.824	78.824	78.824	78.824	78.824
Indexering		1.483	3.402	5.230	7.233	9.121
Nieuw ingezet beleid		1.386	2.406	2.565	2.565	2.565
Bijzondere ontwikkelingen		977	563	420	420	420
Autonome ontwikkelingen		623	2.688	10.033	9.894	8.517
Totale netto kosten	78.824	83.293	87.884	97.071	98.936	99.447
<i>jaarlijkse ontwikkeling netto kosten</i>	<i>3,1%</i>	<i>5,7%</i>	<i>5,5%</i>	<i>10,5%</i>	<i>1,9%</i>	<i>0,5%</i>
Belastingopbrengsten	75.171	79.854	84.826	94.396	96.643	97.537
<i>jaarlijkse ontwikkeling belastingopbrengsten</i>	<i>11,3%</i>	<i>6,2%</i>	<i>6,2%</i>	<i>11,3%</i>	<i>2,4%</i>	<i>0,9%</i>
Resultaat (mutatie egaliseringsreserve)	-3.653	-3.440	-3.057	-2.675	-2.293	-1.911

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De ontwikkeling van de netto-kosten voor de zuiveringsheffing verschilt ten opzichte van de watersysteemheffing. De stijging in 2026 is met 5,7% lager dan bij de watersysteemheffing. Voor 2026 is de stijging van de kosten relatief laag door dalende afschrijvingskosten. Dit komt doordat bestaande activa uit de afschrijvingsperiode lopen en (nog geen) nieuwe activa in gebruik wordt genomen. In 2028 stijgen de kosten door afronding van investeringsprojecten, vooral de vernieuwing van de rwzi Zeist. Daardoor zien we tussen 2027 en 2028 een ontwikkeling van de netto kosten van 10,5%.

In het financieel kader is een stijging van de belastingopbrengst voor 2026 opgenomen van 6,2%. Volgens de meerjarige doorrekening van de egaliseringsreserve kan in 2026 € 3,440 miljoen worden ingezet. Zowel voor de stijging van de netto kosten als van de belastingopbrengsten is het beeld voor 2027 vergelijkbaar met 2026. Tussen 2027 en 2028 verandert dit.

Onlangs heeft het algemeen bestuur ingestemd met de vernieuwing van de rwzi Zeist. Afronding van dit investeringsproject leidt in 2028 tot hogere kapitaallasten en daardoor stijgen de netto kosten met 10,5%. Dat werkt door in de stijging van de benodigde belastingopbrengsten: 11,3%.

In de besluitnota over rwzi Zeist is opgenomen dat de hogere kosten van rwzi Zeist kunnen worden gedekt door geleidelijke groei van belastinginkomsten. Hiervoor is in de doorrekening van de egaliseringsreserves in bijlage 3 een eerste verkenning gedaan. Het is onvermijdelijk dat een structurele stijging van de kosten ook leidt tot structureel hogere belastingopbrengsten. Uit de eerste verkenning blijkt ook dat deze groei geleidelijk kan worden doorgevoerd. Bij de Begroting 2026 en de daarbij horende belastingopbrengsten wordt nauwkeurigere doorrekening van meerjarige belastingopbrengsten, belastingtarieven en egaliseringsreserves opgesteld. Daarmee kan het algemeen bestuur een goede afweging maken over de belastingopbrengsten en de inzet van de egaliseringsreserves voor de komende jaren.

4.2 Investerings en schuldumfang

4.2.1 Investeringsprojecten

In het financieel kader zijn de kapitaallasten verwerkt van de investeringsuitgaven van de afgelopen jaren maar ook van de komende jaren. Omdat er bij deze voorjaarsnota geen grote nieuwe investeringsuitgaven zijn opgenomen zijn de lasten van de investeringsuitgaven van de komende jaren opgenomen in de autonome ontwikkelingen. Deze vloeien immers niet voort uit nieuwe beleidsmatige keuzes die bij deze voorjaarsnota voorliggen. Wel zijn de ramingen voor de bestaande meerjarige investeringsbegroting geactualiseerd.

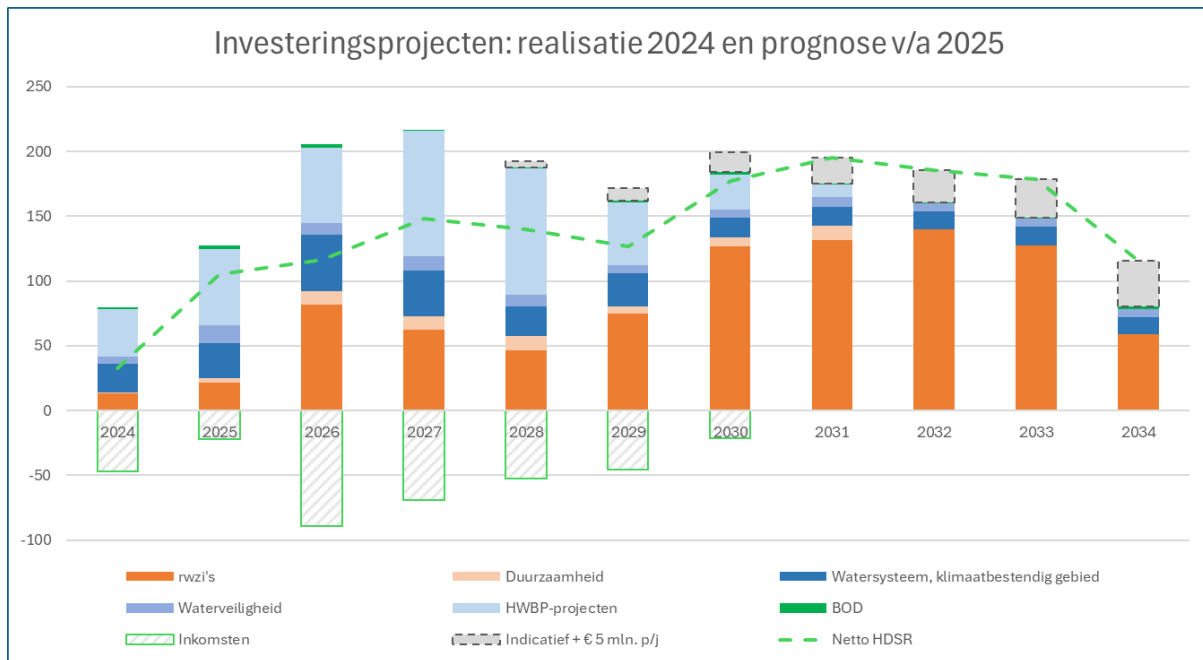
Investeringsagenda

Bovenop de vast te stellen termijn van vijf aankomende jaren, blik de voorjaarsnota indicatief tot tien jaar vooruit in de investeringsagenda. Hiervan is een overzicht opgenomen in bijlage 4. Naast de investeringsuitgaven worden ook de verwachte inkomsten weergegeven. De belangrijkste inkomsten zijn subsidies (bijdragen in investeringen die in het bezit van HDSR blijven) en ‘doorbelastingen aan derden’ (voor investeringen die aan derden worden overgedragen). Het grootste deel van de inkomsten is in het kader van HWBP-projecten.

De komende jaren nemen onze investeringsuitgaven verder toe, op vrijwel alle programma's. De uitgaven aan HWBP-projecten Sterke Lekdijk en GHJ-Noord pieken de komende jaren. De vernieuwingen van rwzi Zeist en rwzi Nieuwegein en projecten op het gebied van duurzaamheid komen in voorbereiding dan wel in uitvoering. Investerings in het watersysteem en het klimaatbestendig maken van ons gebied lopen door. De investeringsuitgaven aan waterveiligheid buiten de HWBP-opgaven alsmede aan besturen, organiseren en digitaliseren blijven stabiel.

In onderstaande tabel wordt de huidige verwachting van uitgaven en inkomsten weergegeven. De piek in de jaren 2026, 2027 en 2028 komt door de uitvoering van de HWBP-projecten. Na afronding dalen de uitgaven voor enkele jaren. De gepresenteerde afname van het uitgavenniveau na 2028 zal nog beïnvloed worden door investeringsprojecten die op het moment van schrijven nog niet voldoende in beeld zijn om op te nemen. Deze zijn indicatief toegevoegd. Veelal is HDSR hiervoor afhankelijk van externe factoren, zoals wetgeving, beleid van andere overheidslagen, marktontwikkelingen, wensen van samenwerkingspartners en ICT-ontwikkelingen. Een belangrijke verwachte toevoeging vormt de uitvoering van het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). De precieze werkzaamheden kunnen op dit moment nog niet goed worden ingeschat. Dat zal bij de begroting van 2025 of bij de volgende voorjaarsnota wel het geval zijn.

De hier opgenomen bedragen zijn een inschatting. Met name voor projecten die nog niet gestart zijn is de volledige omvang en complexiteit slechts indicatief in beeld. Deze inschattingen worden preciezer en betrouwbaarder naarmate de start van projecten dichterbij komt en vervolgens gedurende de realisatie van projecten. In de voorjaarsnota wordt de meerjarige investeringsagenda op programmaniveau gepresenteerd. Bij de begroting wordt de concrete investeringsagenda voor dat kalenderjaar op moederprojectniveau vastgesteld. Uiteindelijk wordt bij het bestuursvoorstel het besluit genomen over de exacte kaders van een investeringsproject, waaronder het krediet en de scope.

Financiële effecten

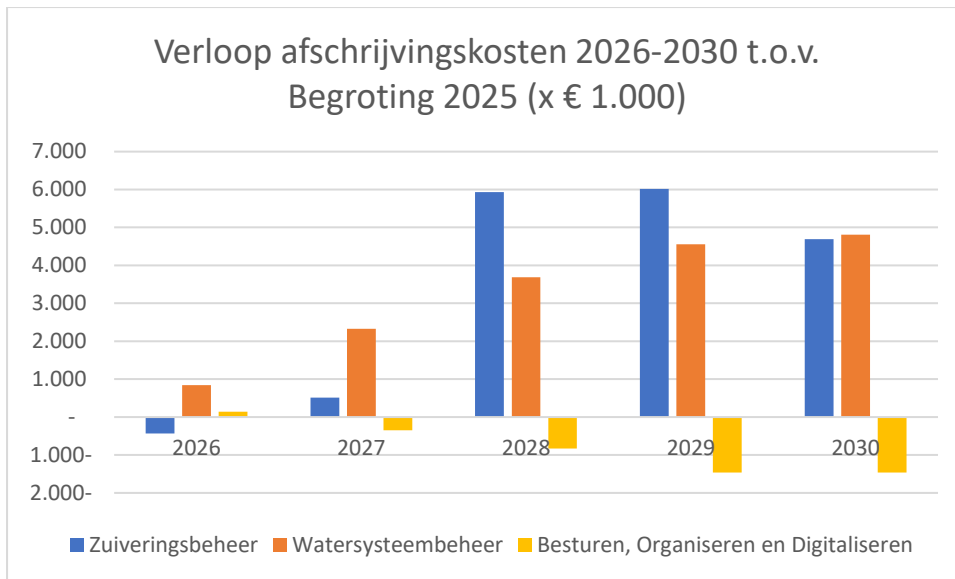
De investeringsagenda van het waterschap bestaat uit eigen investeringsprogramma's en grote projecten met verschillende vormen van (externe) bekostiging. Dit werkt verschillend door in de belastingtarieven. De financiële doorwerking is te splitsen in twee delen:

1. Investeringsuitgaven in de eigen programma's en beleidskeuzes: deze investeringsuitgaven worden door HDSR gedaan om de eigen beheertaken goed uit te kunnen voeren. De uitgaven leiden tot kapitaallasten die wij volledig zelf via belastingopbrengsten dekken;
2. Uitgaven voor grote projecten die we wel binnen ons beheergebied uitvoeren maar deels voor derden. Het duidelijkste voorbeeld hiervan zijn de projecten die we in het kader van de Sterke Lekdijk uitvoeren. Deze worden voor 90% gefinancierd vanuit het HWBP en daardoor werken de uitgaven maar voor 10% door in de kapitaallasten.

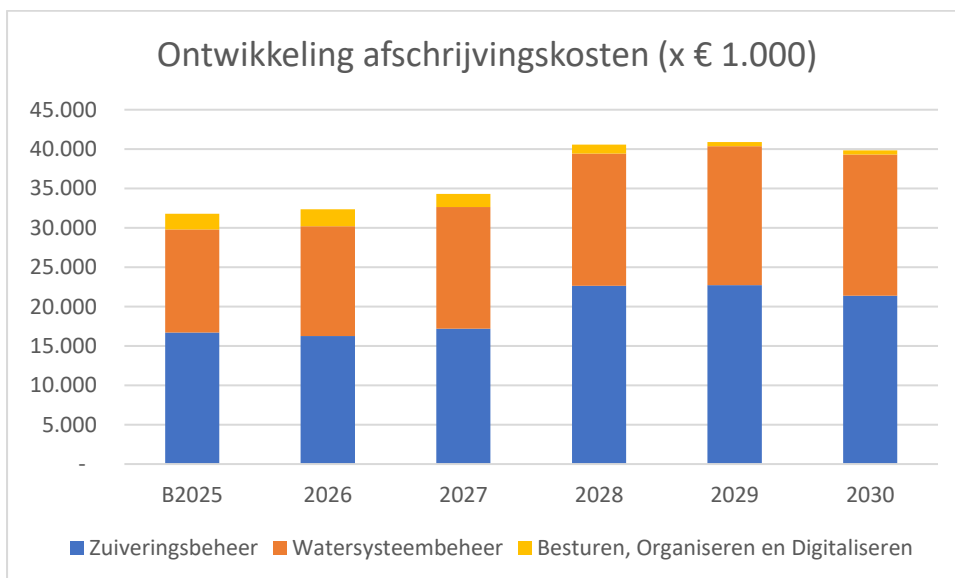
Investeringsuitgaven leiden tot kapitaallasten die bestaan uit afschrijvingskosten en rentelasten. In onderstaande grafieken is de ontwikkeling van deze kosten weergegeven met daarbij een korte toelichting op de bijzonderheden.

Afschrijvingen

Een belangrijk deel van de kapitaallasten bestaat uit afschrijvingen. Op basis van de verwachte levensduur van het activum (het duurzame productiemiddel) wordt aan de toekomstige jaren een deel van de investeringsuitgaven toegerekend. Dit zijn de kosten die worden opgenomen in de berekening van de benodigde belastingopbrengsten. In onderstaande grafiek is per programma de ontwikkeling van de afschrijvingskosten ten opzichte van de begroting van 2025 opgenomen.

In de grafiek hieronder is per programma de ontwikkeling van de totale afschrijvingskosten opgenomen.

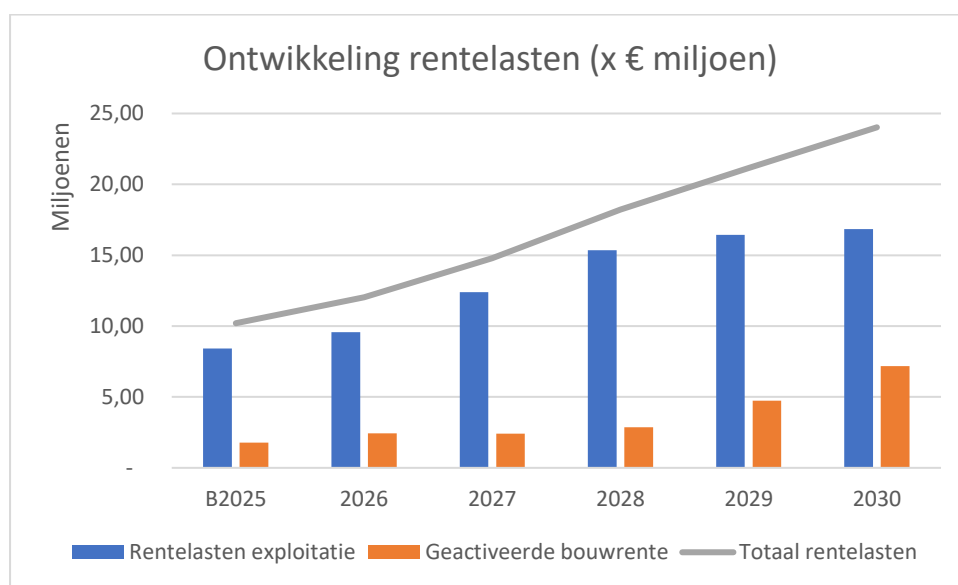
De totale afschrijvingskosten stijgen de komende jaren. De eerste jaren komt de stijging vooral voor rekening van de watersysteemheffing en die zet de volgende jaren ook gestaag door. Dit is het gevolg van het afronden van een groot aantal projecten, zoals grootonderhoudsprojecten (GOP's), HWBP-projecten, gebiedsprojecten en klimaatbestendigheidsprojecten.

Vanaf 2028 stijgen de afschrijvingskosten bij de zuiveringsheffing sterk doordat in 2027 naar verwachting de rwzi Zeist opgeleverd wordt. Dat leidt tot nieuwe langdurige afschrijvingskosten. In 2030 dalen de afschrijvingskosten doordat dan een aantal bestaande activa volledig afgeschreven zijn, waardoor er geen afschrijvingskosten voor deze activa meer zijn. Wanneer deze activa nog voldoende functioneren is niet direct vervangingsinvestering benodigd en wordt dat op een later moment gedaan, al dan niet in combinatie met andere opgaven aan de betreffende installaties.

De toekomstige afname bij Besturen, organiseren en digitaliseren wordt veroorzaakt doordat bepaalde kosten zoals software niet meer geactiveerd worden. Deze landen direct in de exploitatie. Verder zijn vervangingsinvesteringen van hardware op die termijn nog te onzeker om op te nemen. Ook is een aantal investeringen in huisvesting in de loop van de periode volledig afgeschreven. De prognose is gebaseerd op de nu bekende investeringsprojecten. Bepaalde projecten die op termijn wel verwacht worden, maar waarvan de start en omvang nog (te) onzeker zijn, kunnen de werkelijke ontwikkeling nog beïnvloeden. Dit geldt voor nieuwe gebiedsontwikkelingen, het verwijderen van medicijnresten op diverse zuiveringen, toekomstige (vervangings)investeringen van hardware et cetera. Andere ontwikkelingen, zoals het vernieuwen/uitbreiden van rwzi Nieuwegein, leiden pas na de periode van deze voorjaarsnota tot afschrijvingskosten.

Rentelasten

Omdat de investeringsuitgaven via de toekomstige afschrijvingskosten in de toekomstige belastingopbrengsten worden opgenomen, moeten de geactiveerde investeringsuitgaven met langlopende leningen worden gefinancierd. In onderstaande grafiek is het verloop van de totale rentekosten voor de komende jaren opgenomen. De rentelasten exploitatie (blauwe balken) worden jaarlijks gedekt door de belastingopbrengsten, de geactiveerde bouwrente wordt in het onderhanden werk opgenomen en in de toekomst via afschrijvingen in de belastingheffing betrokken.

In 2026 liggen de rentelasten naar verwachting ongeveer € 1,819 miljoen hoger dan voor het begrotingsjaar 2025, waarvan € 1,151 miljoen te laste van de exploitatie komt en € 0,668 ten laste van de investeringsprojecten (onderhanden werk). Voor nog af te sluiten financieringen is gerekend met 3,25%. Dit is de huidige rente voor een lineaire lening met een looptijd van ongeveer 25 jaar. Bij de begroting 2025 gingen we nog uit van 3,5%. Voor de rente in rekening courant (kortlopende financiering) is gerekend met 2,63%, op basis van de huidige kortlopende rente van de ECB (en een opslag). Afgelopen periode zijn de rentemarkten in beweging, daarom worden deze percentages bij het opstellen van de Begroting 2026 weer herijkt. De bestaande leningenportefeuille is voornamelijk 'langlopend rentevast'. Daardoor beperkt het renterisico zicht tot nieuwe financiering voor de investeringsopgaven. Een rentestijging van 1%-punt zal in 2026 leiden tot € 0,860 miljoen aan extra rentekosten.

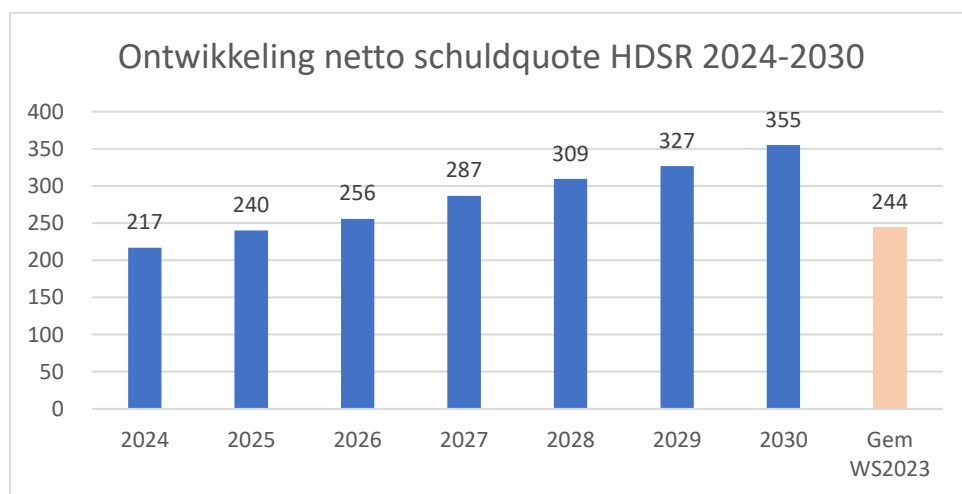
De verwachte stijging in rentelasten komende jaren is vooral het gevolg van de trend in de investeringsprognose. Komende jaren is er een hogere financieringsbehoefte vanwege projecten zoals de uitvoeringsfase van Sterke Lekdijk en vernieuwing van rioolwaterzuivering Zeist. Om de renterisico's te beperken is in 2023 al voor € 80 miljoen aan nieuwe financieringen vastgelegd met stortingsmomenten in de periode 2024-2027. De rente op deze leningen staat vast en begint pas te lopen op de afgesproken stortingsdatum.

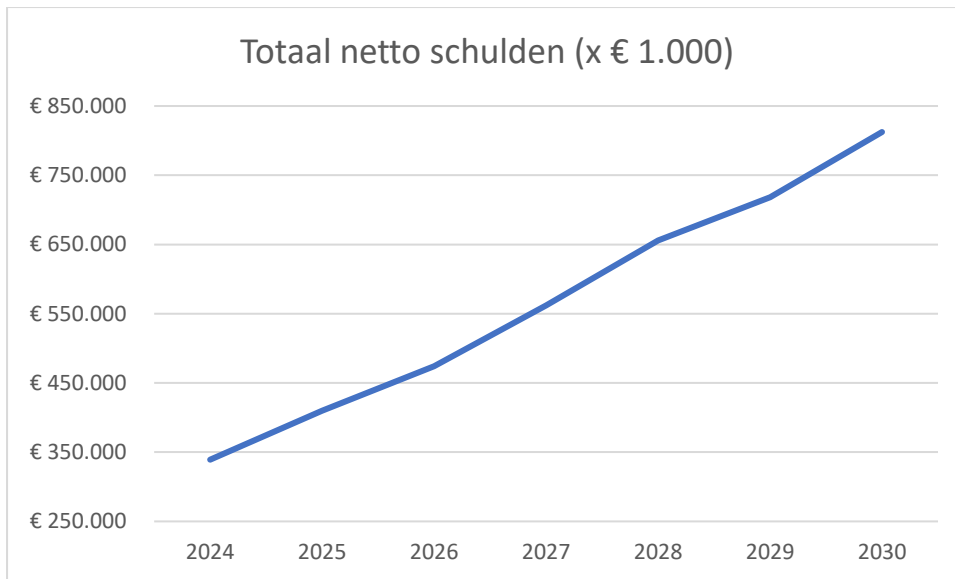
Logischerwijs komt de trend in de grafiek met de ontwikkeling van de rentelasten overeen met de grafiek van de ontwikkeling van de schuldenlast in de volgende paragraaf.

4.2.2 Schuldomvang

Zoals gezegd worden investeringsuitgaven niet direct doorgerekend in de belastingtarieven maar via leningen gefinancierd, geactiveerd en afgeschreven. De omvang van de investeringsuitgaven bepaalt daardoor in belangrijke mate de schuldpositie van ons waterschap. Ook de omvang van reserves hebben daar invloed op: deze reserves gebruiken wij ook als financiering voor onze bedrijfsmiddelen. Door het afbouwen van reserves stijgt dan ook de externe financieringsbehoefte.

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de netto-schuldquote opgenomen. Deze wordt berekend door de totale schulden af te zetten tegen de jaarlijkse belastingopbrengst. Vanaf 2025 neemt de verhouding schulden en belastingopbrengst toe. In de tweede grafiek is weergegeven hoe de omvang van de schulden zich ontwikkelt. De netto schulden nemen de komende jaren in een redelijk gelijkmatige lijn toe door de geplande investeringsuitgaven en afbouw van reserves.

De waterschappen hanteren als principe dat belastingplichtigen die belang hebben bij investeringen daarvoor betalen in de periode dat zij profijt hebben. Inwoners en bedrijven betalen niet in één keer via hun belastingen voor de investeringen, maar gespreid over de periode waarin ze profijt van de investeringen hebben. De waterschappen sluiten (langlopende) leningen af en dekken de kosten daarvan met hun belastinginkomsten. De netto-schuldpositie volgt daardoor de stijgende trend van de meerjarige investeringsprognose. Bij een gelijkmatige ontwikkeling van de belastingopbrengsten zal de netto schuldquote dan ook toenemen. De laatst bekende gemiddelde schuldquote van alle waterschappen is 244% in 2023. Er zijn geen gegevens beschikbaar over hoe de gemiddelde schuldquote van de waterschappen zich in de komende jaren ontwikkelt.

Bijlagen

Bijlage 1: Ontwikkelingen nieuw ingezet beleid

Programma/ Beleidslijn	2026	2027	2028	2029	2030
Watersysteembeheer	1.374.300	814.900	814.900	814.900	814.900
Gezond water/ KRW	778.300	286.900	286.900	286.900	286.900
Bijdrage Rijkswaterstaat voor vispassage Zuidersluis	300.000	-	-	-	-
Doorontwikkeling instrumentarium	427.300	502.900	502.900	502.900	502.900
Grip krijgen op baggeropgave in relatie tot KRW	300.000	-	-	-	-
Herijking financiële huidige middelen Gezond Water	-348.000	-348.000	-348.000	-348.000	-348.000
Versterking inzet VTH op KRW	99.000	132.000	132.000	132.000	132.000
Robuuste organisatie	99.000	132.000	132.000	132.000	132.000
Professionaliseren bedrijfsvoering OSA	99.000	132.000	132.000	132.000	132.000
Toenemende klimaatverandering	299.000	132.000	132.000	132.000	132.000
Applicatie- en syteembeheerder van het nieuwe BOS	299.000	132.000	132.000	132.000	132.000
Waterveiligheid	198.000	264.000	264.000	264.000	264.000
Samenleven met de bever	198.000	264.000	264.000	264.000	264.000
Zuiveringsbeheer	801.000	933.000	883.000	883.000	883.000
Digitale Transformatie	297.000	396.000	396.000	396.000	396.000
Versterking Cyberweerbaarheid	99.000	132.000	132.000	132.000	132.000
Versterking team RA&I en Asset Management	198.000	264.000	264.000	264.000	264.000
Zuiver/ Circulaire waterketen	504.000	537.000	487.000	487.000	487.000
Demonstratie-onderzoek continue korrelslib	230.000	230.000	230.000	230.000	230.000
Programma Circulaire Waterketen	175.000	175.000	125.000	125.000	125.000
Versterken en Verscherpen Zuiveringsbeheer	99.000	132.000	132.000	132.000	132.000
Besturen, Organiseren en Digitaliseren	1.238.900	3.159.200	3.613.450	3.613.450	3.613.450
Digitale Transformatie	591.869	1.945.000	1.945.000	1.945.000	1.945.000
Digitale transformatie	591.869	1.945.000	1.945.000	1.945.000	1.945.000
Duurzaamheid	-	-	454.250	454.250	454.250
Biodiversiteit naar structureel	-	-	454.250	454.250	454.250
Gezond water/ KRW	148.247	264.000	264.000	264.000	264.000
Versterking BJC voor KRW	74.124	132.000	132.000	132.000	132.000
Juridisch adviseur (Omgevingsrecht & KRW)	74.124	132.000	132.000	132.000	132.000
Robuuste organisatie	498.783	950.200	950.200	950.200	950.200
Business Control	93.978	162.000	162.000	162.000	162.000
ProjectControl	93.978	162.000	162.000	162.000	162.000
Regievoerder - Dienstverlening	74.124	132.000	132.000	132.000	132.000
Fiscaal specialist	39.124	97.000	97.000	97.000	97.000
Bestuursadviseur	93.978	162.000	162.000	162.000	162.000
Juridisch adviseur (Privaatrecht)	-22.938	6.000	6.000	6.000	6.000
WOO/klachten-coördinator	37.062	66.000	66.000	66.000	66.000
Bestuursondersteuner	52.416	97.200	97.200	97.200	97.200
Bestuursadviseur	37.062	66.000	66.000	66.000	66.000
Totaal nieuw ingezet beleid	3.414.200	4.907.100	5.311.350	5.311.350	5.311.350

Totalen per heffing

Totaal Watersysteemheffing	2.028.456	2.501.068	2.746.363	2.746.363	2.746.363
Totaal Zuiveringsheffing	1.385.744	2.406.032	2.564.987	2.564.987	2.564.987

Bijlage 2: Bijzondere ontwikkelingen en binnen het netto kostenniveau van de Begroting 2025 opgelost

Bijzondere ontwikkelingen

Programma	2026	2027	2028	2029	2030
Besturen, Organiseren en Digitaliseren	1.037.000	1.224.000	912.000	912.000	912.000
Communicatieadviseur verkiezingen 2027	-	100.000	-	-	-
Coördinator verkiezingen 2027	-	100.000	-	-	-
Energie	248.000	264.000	264.000	264.000	264.000
Crisisorganisatie XL	100.000	188.000	188.000	188.000	188.000
Programma Plan maker voor fysieke beveiliging	249.000	132.000	20.000	20.000	20.000
Verhoging bijdrage WOZ-gegevens (Rijksfactuur)	440.000	440.000	440.000	440.000	440.000
Watersysteembeheer	2.400.000	1.400.000	3.600.000	4.600.000	13.400.000
Verhoging dotatie baggeropgave	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Verhoging bijdrage HWBP 2030-2036	-100.000	-1.100.000	1.100.000	2.100.000	10.900.000
Zuiveringsbeheer	500.000	-	-	-	-
Waarborgen verwerking slibstromen	500.000	-	-	-	-
Totaal bijzondere ontwikkelingen	3.937.000	2.624.000	4.512.000	5.512.000	14.312.000
Totaal Watersysteemheffing	2.959.980	2.060.960	4.092.480	5.092.480	13.892.480
Totaal Zuiveringsheffing	977.020	563.040	419.520	419.520	419.520

Binnen het netto kostenniveau van de begroting van 2025 opgelost

Programma / ontwikkeling	Ontwikkeling 2026	Opgevangen 2026	Netto effect 2026
Waterbeheer	1.486.300	510.000	976.300
Herijking financiële huidige middelen Gezond Water	1.324.300	348.000	976.300
Uitbreiding strategisch bestuurlijke ondersteuning	162.000	162.000	-
Zuiveringsbeheer	659.000	392.000	267.000
Versterken en Verscherpen Zuiveringsbeheer	323.000	224.000	99.000
Versterking team RA&I en Asset Management	336.000	168.000	168.000
Besturen, Organiseren en Digitaliseren	782.100	541.200	240.900
Bestuursadviseur ophoging	112.000	56.000	56.000
Bestuursondersteuner	106.500	33.600	72.900
Communicatie adviseur VTH (preventieve communicatie)	44.800	44.800	-
Fiscaal specialist	35.000	35.000	-
Juridisch adviseur (Privaatrecht)	126.000	126.000	-
Ophoging functie Junior Bedrijfskundige	52.800	52.800	-
Regievoerder - Dienstverlening	224.000	112.000	112.000
Versterken Management	81.000	81.000	-
Eindtotaal	2.927.400	1.443.200	1.484.200
Totaal Watersysteemheffing	1.908.634	802.248	1.106.386
Totaal Zuiveringsheffing	1.018.766	640.952	377.814

Toelichting 'binnen het netto kostenniveau van Begroting 2025 opgelost'

In bovenstaande tabel zijn de nieuwe beleidsmatige en bijzondere ontwikkelingen opgenomen waarvoor binnen de ambtelijke organisatie ook verlagingen zijn doorgevoerd. Dit om de nieuwe ontwikkelingen financieel binnen het netto kostenniveau van de begroting van 2025 op te kunnen vangen. Dit betekent dat deze ontwikkelingen per saldo geen of een kleiner verhogend effect hebben op het financieel kader dat deze voorjaarsnota voor 2026. Deze verlaging werken ook door in de jaren na 2026. Ter verduidelijking van de tabel: in de eerste kolom zijn de kosten van de betreffende

ontwikkeling 'bruto' opgenomen, in de tweede kolom is het bedrag opgenomen dat binnen de begroting van 2025 is opgevangen en in de laatste kolom is de financiële consequentie van de ontwikkeling netto weergegeven.

Bijlage 3: Doorrekening egalisereserves Watersysteemheffing en Zuiveringsheffing

Meerjarenraming Begroting Watersysteemheffing (bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Vorig jaar	110.445	115.506	122.885	128.685	140.855	143.479	150.653	158.185	166.095
Groei begroting	-	2.209	2.354	2.505	2.624	7.174	7.533	7.909	8.305
Begroting	110.445	117.715	125.239	131.189	143.479	150.653	158.185	166.095	174.400
	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%

Verloop Egalisereserves Watersysteemheffing 2026-2034 (bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Beginstand	44.204	38.851	34.093	29.930	26.361	23.388	21.008	19.224	18.035
Mogelijke onttrekking	5.353	4.758	4.163	3.569	2.974	2.379	1.784	1.190	595
Eindstand	38.851	34.093	29.930	26.361	23.388	21.008	19.224	18.035	17.440
dekkings%	35%	29%	24%	20%	16%	14%	12%	11%	10%

Meerjarenraming Begroting Zuiveringsheffing (bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Vorig jaar	83.293	87.884	97.071	98.936	99.447	101.466	106.539	111.866	117.459
Groei begroting	-	1.666	1.791	1.977	2.018	5.073	5.327	5.593	5.873
Begroting	83.293	89.550	98.862	100.913	101.466	106.539	111.866	117.459	123.332
		2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%

Verloop Egalisereserve Zuiveringsheffing 2026-2034 (bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Beginstand	23.365	19.925	16.868	14.193	11.899	9.988	8.460	7.313	6.549
Mogelijke onttrekking	3.440	3.057	2.675	2.293	1.911	1.529	1.147	764	382
Eindstand	19.925	16.868	14.193	11.899	9.988	8.460	7.313	6.549	6.167
dekkings%	24%	19%	14%	12%	10%	8%	7%	6%	5%

Verloop Egalisatiereserve Zuiveringsheffing 2026-2034 inclusief ingroeimodel rwzi Zeist (bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Beginstand	23.365	21.053	20.412	15.965	12.490	9.988	8.460	7.313	6.549
Mogelijke onttrekking	3.440	3.057	2.675	2.293	1.911	1.529	1.147	764	382
Ingroeimodel rwzi Zeist*	1.128	2.417	-1.772	-1.181	-591	-	-	-	-
Eindstand	21.053	20.412	15.965	12.490	9.988	8.460	7.313	6.549	6.167
dekkings%	25%	23%	16%	12%	10%	8%	7%	6%	5%

* Ingroeimodel voor rwzi Zeist: jaarlijkse extra verhoging belastingopbrengsten van 1,5% voor 2026 en 2027 die in 2028, 2029 en 2030 weer wordt ingezet

Toelichting verloop egalisatiereserve Zuiveringsheffing 2026-2034 inclusief ingroeimodel rwzi Zeist

In bovenstaande tabel is een doorrekening van de egalisatiereserves gemaakt met een voorbeeld van de toepassing van een model waarin de inzet van de egalisatiereserve in 2026 en 2027 worden verlaagd. In dit voorbeeld wordt uitgegaan van 2 jaren met ingroeien en 3 jaren dempen van de belastingtarieven.

Dit werkt door in hogere belastingopbrengsten voor die jaren: in 2026 stijgen deze 1,5% extra ten opzichte van 2025 en in 2027 nogmaals 1,5 % ten opzichte van 2026. Daardoor wordt in die jaren € 3,544 miljoen minder aan de egalisatiereserves onttrokken. Daardoor kan er in de jaren 2028 tot en met 2030 extra aan deze reserves worden onttrokken. Daardoor hoeven de belastingopbrengsten, ondanks de stijging van de kosten door de ingebruikname van de rwzi Zeist, minder te stijgen.

Bijlage 4: Meerjarig kader investeringsuitgaven

Investeringsoverzicht per Programma/ Thema

(bedragen x € 1.000,-)

Programma/ thema/ doelstelling/ project	**Prognose 2025 kredietaanvr.	**Prognose uitgaven 2025	Jaarschijf 2026*	Jaarschijf 2027*	Jaarschijf 2028*	Jaarschijf 2029*	Jaarschijf 2030*	Jaarschijf 2031*	Jaarschijf 2032*	Jaarschijf 2033*	Jaarschijf 2034*	Jaarschijf 2035 (en volgend)*
Zuiveringsbeheer	143.475	22.467	91.950	72.950	57.550	80.464	133.791	142.886	140.044	127.694	58.554	24.246
Zuiver afvalwater, energieneutraal en circulair	143.475	22.467	91.950	72.950	57.550	80.464	133.791	142.886	140.044	127.694	58.554	24.246
Watersysteembeheer	60.180	33.075	51.002	53.348	41.013	26.644	20.572	21.689	19.955	20.435	19.861	15.958
Robuust en gezond watersysteem in een klimaatbestendig gebied	16.205	23.486	41.137	32.753	19.597	21.984	14.877	13.959	13.455	13.935	13.361	9.458
Waterveilige leef- en werkomgeving	43.975	9.589	9.865	20.595	21.416	4.660	5.695	7.730	6.500	6.500	6.500	6.500
Totaal investeringsniveau programma's (=A)	203.655	55.542	142.952	126.298	98.563	107.108	154.363	164.575	159.999	148.129	78.415	40.204
Besturen, organiseren en digitaliseren	3.800	2.515	2.370	1.051	580	1.520	2.162	835	720	710	1.950	1.490
Bestuur, Middelen en Maatschappij	3.800	2.515	2.370	1.051	580	1.520	2.162	835	720	710	1.950	1.490
Totaal bedrijfsvoeringsinvesteringen (=B)	3.800	2.515	2.370	1.051	580	1.520	2.162	835	720	710	1.950	1.490
Taakstellend investeringsniveau (excl. rwzi Utrecht, GHJ, Lekdijk en KWA+) (=A+B)	207.455	58.057	145.322	127.349	99.143	108.628	156.525	165.410	160.719	148.839	80.365	41.694
Programma/ thema/ doelstelling/ project	**Prognose 2025 kredietaanvr.	**Prognose uitgaven 2025	Jaarschijf 2026*	Jaarschijf 2027*	Jaarschijf 2028*	Jaarschijf 2029*	Jaarschijf 2030*	Jaarschijf 2031*	Jaarschijf 2032*	Jaarschijf 2033*	Jaarschijf 2034*	Jaarschijf 2035 (en volgend)*
Specifieke projecten												
<u>rwzi Utrecht</u>	-	2.300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<u>GHJ</u>	-	2.000	2.500	2.000	3.500	3.569	-	-	-	-	-	-
<u>KWA+ fase 1</u>	-	1.500	124	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<u>Lekdijk</u>	-	63.282	57.407	87.457	84.825	49.774	27.600	9.551	-	-	-	-
Totaal Specifieke projecten (=C)	-	69.082	60.031	89.457	88.325	53.343	27.600	9.551	-	-	-	-
Totaal investeringsniveau alle projecten (=A+B+C)	207.455	127.139	205.353	216.806	187.468	161.971	184.125	174.961	160.719	148.839	80.365	41.694
Grondaankopen Sterke Lekdijk	-	5.000	5.000	4.000	3.000	2.000	-	-	-	-	-	-
Totaal subsidies en ontvangsten		21.827	89.226	68.882	52.424	45.292	21.657	-	-	-	-	13.526

* in de meerjarige vooruitblik zijn ook verwachte, nog op te starten projecten opgenomen.

** over 2025 zijn de actuele prognoses vermeld. Over eventuele afwijking ten opzicht van de begroting 2025 wordt in de bestuursrapportage gerapporteerd.